

ДЫЯЛОГ З ЧЫТАЧОМ. ПРАЦЯГ БУДЗЕ

● **Сяргей КАРТЭС,**

старшыня таварыства "Радзіма",
кіраўнік Нацыянальнага
Акадэмічнага тэатра оперы Беларусі:

— Жыццё прадугледзела натуральны працэс — змену пакаленняў. Такі момант настаў і для калектыву рэдакцыі газеты "Голас Радзімы". Людзі, якія некалькі дзесяцігоддзяў вялі дыялог з суайчыннікамі, воляй лёсу адарванымі ад Бацькаўшчыны, саступілі месца новаму пакаленню журналістаў. У такі момант вельмі важна не адысці ад традыцый, якія вызначаюць твар газеты, і ў той жа час адпавядаць сучаснасці...

Некалі газета "Голас Радзімы" адыграла значную ролю ў маім лёсе. Яна дапамагла мне знайсці Радзіму. Наша сям'я была ў эміграцыі ў Аргенціне. Там у 1955 годзе мне ў рукі трапіў нумар вашай газеты, якая пераконвала, што вяртанне на Радзіму магчымае. Мы паверылі газеце і не памыліліся. І хоць нашы карані былі ў Маскве і Санкт-Пецярбургу, мы вырашылі прыехаць на Беларусь.

Кола часу няспынае. Недзе ў далёкіх краінах выраслі новыя пакаленні людзей, якія лічаць сябе беларусамі. Маладыя інакш успрымаюць свет, чым іх бацькі, але ў пэўнай меры адчуваюць сябе спадкаемцамі. Жадаю газеце пашырыць кола чытачоў, знайсці агульную мову з усімі пакаленнямі беларусаў замежжа, якія зацікаўлены ва ўмацаванні Беларускага дома.

● **Ніл ГІЛЕВІЧ,**

народны паэт Беларусі, прафесар:

— Разгортваючы "Голас Радзімы", асабіста я не трымаю ў памяці, што газета адрасуецца перш за ўсё нашым суайчыннікам за межамі Беларусі, мне проста цікава чытаць тое, што ў ёй змешчана. Вось я і хацеў бы, каб такі яе курс і такі характар выяўляліся і сцвярджаліся ў далейшым яшчэ больш пераканаўча.

Справа ў тым, што сама назва "Голас Радзімы" да многага абавязвае. І калі ўдумацца, дык гэта выданне павінна быць адным з самых значных і аўтарытэтных у рэспубліцы, да якога нельга не прыслухацца. Гэта ж голас Бацькаўшчыны, тваёй краіны, калі хочаце, — голас Маці, яе вялікай і шчырай душы. Ніякіх фальшывых непраўдзівых нотак у ім быць не можа. І нічога пустога, дробязнага, а тым больш пошлага, — таксама. Павага да чытачоў, самапавага, наогул высокае пачуццё годнасці — гэтага я зычу вам, супрацоўнікам і аўтарам "Голасу Радзімы".

● **Адам МАЛЬДЗІС,**

прафесар, доктар філалагічных навук,
дырэктар цэнтра імя Ф. Скарыны:

— У Нацыянальным навукова-асветным цэнтры імя Францішка Скарыны існуе банк інфармацыі па гуманітарных навук. У ім знаходзяцца многія перыядычныя выданні, каб рабіць падборку для тэматычных даследаванняў. Побач з такімі выданнямі, як "Літаратура і мастацтва" і "Беларускі гістарычны часопіс", у нас знаходзіцца газета "Голас Радзімы". Я думаю, што "Голас Радзімы" — адно з самых інфармацыйных выданняў Беларусі.

Да гэтага часу ў ім добра ўлічвалася спецыфіка: газета адрасавана чытачу, выхаванаму не на савецкай ментальнасці. Для замежных суайчыннікаў было б дзіўна і незразумела, калі б газета згубіла сваё аблічча. Няхай яна застаецца сама сабой.

● **Уладзімір ПРАКАПЦОЎ,**

дырэктар Нацыянальнага мастацкага музея
Беларусі, кандыдат мастацтвазнаўства:

— Газета "Голас Радзімы" раней была адзіным выданнем, што несла голас Бацькаўшчыны да замежных суайчыннікаў. Менавіта праз гэтую газету нашы землякі ў далёкім замежжы маглі адчуць, чым жыве родная Беларусь. І, нягледзячы на пэўную ідэалагічную манополію ў тых часы, газета, на маю думку, знайшла сваю "нішу" ў асветленні як палітычных, так і сацыяльна-культурных падзей у рэспубліцы. Асабліваю цікавасць выклікалі матэрыялы па гісторыі, культуры і мастацтву, многія з якіх упершыню друкаваліся менавіта ў "Голасе Радзімы". У рэдакцыі складалася пэўнае кола добрых аўтараў, у тым ліку і маладых. Сярод так званых пачаткоўцаў калісьці былі і я. Супрацоўнікі газеты вельмі ўважліва і беражліва ставіліся да нашых артыкулаў. Гэта вабіла.

Мне падаецца правільнай сённяшняя пазіцыя газеты "Голас Радзімы", калі на яе старонках змяшчаецца шмат матэрыялаў з асабістымі думкамі дзеячаў культуры і навукі ў форме інтэрв'ю.

Спадзяюся, і надалей "Голас Радзімы" застанецца добрым матчыным голасам, голасам дарадчым і праўдзівым.

ПОСТАЦІ СЛАВУТЫХ ПРОДКАЎ

ІГНАТ КУЛЬЧЫНСКІ — ПЕРШЫ ДАСЛЕДЧЫК БЕЛАРУСКІХ СТАРАЖЫТНАСЦЕЙ

● **Алесь МАРЦІНОВІЧ**

НА ВЫСОКІМ узгорку, над самым Нёманам, узвышаецца Каложская царква. Даўно стаіць і быццам заўсёды стаяла, даючы тым, хто завітае ў яе сцены, душэўны паратунак і маральнае ачышчэнне. Шмат пабачыў Ігнат Кульчынскі гэтых храмаў, неаднойчы і ў розных месцах любавіўся тварэннем таленту і рук вядомых і невядомых доўгідаў, а трапіў у Гродна — спадабалася яна.

Канечне, Каложскую царкву нельга параўнаць са знакамітымі храмамі, культывымі будынкамі Рыма, дзе давялося пражыць яму не адзін год, вывучаць гісторыю царквы, шмат пісаць і выдаваць багаслоўскія працы, набыць званне доктара багаслоўя... У многім прайграе яна ў параўнанні з Полацкай Сафіяй, але ўдалае размяшчэнне надае ёй прыцягальную сілу.

(Заканчэнне на 4-й стар.).

Мінск,

Захаравы, 28.

Дом дружбы.

ГЭТЫ АДРАС ВЯДОМЫ
МНОГІМ СЯБРАМ БЕЛА-
РУСКАГА ТАВАРЫСТВА
ДРУЖБЫ І КУЛЬТУРНАЙ
СУВЯЗІ З ЗАРУБЕЖНЫМІ
КРАІНАМІ. НОВАЯ РУБ-
РЫКА БУДЗЕ ПАВЕДАМ-
ЛЯЦЬ АБ ТЫМ, ШТО ВІЗ-
НАЧАЕ НАСЫЧАНАЕ ЖЫЦ-
ЦЁ ДОМУ ДРУЖБЫ.

Стар. 5.

ПАШТОЎКА З БЕЛАРУСІ

Ужо сорак гадоў жывуць разам Пётр і Кацярына МУЗЫЧЭНКІ. Усяго пабачылі яны на доўгім шляху. Але, як і заўсёды, з надзеяй чакаюць новай вясны.

Фота Сяргея ХАЛАДЗІЛІНА, БелТА.

НА МЯЖЫ СТАГОДДЗЯЎ

Янка ЗАПРУДНІК:

«ТРЭБА ПАМЯТАЦЬ: ЗЯМЛЯ ПРОДКАЎ
ЗАЎСЁДЫ КЛІЧА НАС,
І ТРЭБА БЫЦЬ ЁЙ ВЕРНЫМІ»

Стар. 3.

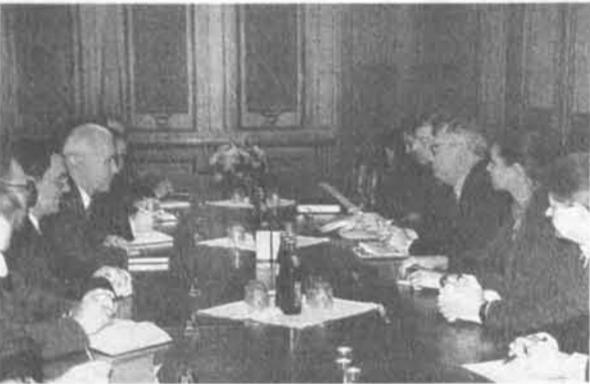
ДАПАМОГА З БЕЛАРУСІ БЫЛА З УДЗЯЧНАСЦЮ ПРЫНЯТА РУСКАЙ ПРАВАСЛАЎНАЙ ЦАРКВОЮ

Сардэчную падзяку за пастаўку прадуктаў харчавання для манастыроў, сястрыцтваў, Свята-Ціханаўскага багаслоўскага інстытута і іншых устаноў Рускай Праваслаўнай Царквы выказаў у сваім пісьме да Прэзідэнта нашай краіны Аляксандра Лукашэвіча Патрыярх Маскоўскі і ўсяе Русі Аляксій II. "Ажыццёўленая па Вашай ініцыятыве гуманітарная місія — яркае сведчанне брацкага супрацоўніцтва паміж нашымі краінамі і народамі", — гаворыцца ў пасланні.

Цёплыя словы ўдзячнасці атрыманы з манастыроў Спаса-Праабражэнскага Салавецкага, Данскога, Свята-Нікольскага Угрэшскага, Свята-Пакроўскага жаночага, Зачацьеўскага жаночага, Спаса-Праабражэнскага Валаамскага, а таксама ад шэрагу сястрыцтваў Рускай Праваслаўнай Царквы і ад Свята-Ціханаўскага багаслоўскага інстытута.

У гэтых пісьмах адзначаецца, што прысланыя беларусамі прадукты харчавання выкарыстоўваюцца для таго, каб накарміць найбольш малазабяспечаных людзей, а таксама сірот, хворых, інвалідаў і старых. У многіх прыходах дзякуючы дабрачыннай дапамозе з Беларусі ўдалося вырашыць харчовую праблему.

ВІЗІТЫ

Далейшыя перспектывы развіцця адносінаў паміж Міжнародным валютным фондам і нашай краінай былі разгледжаны ў ходзе сустрэчы прэм'ер-міністра Беларусі Сяргея Лінга з кіраўніком місіі Томасам А. Вульфам.

НА ЗДЫМКУ: у час сустрэчы.

Фота Генадзя СЯМЁНАВА, БелТА.

ПРАВЫ ЧАЛАВЕКА І ПРАБЛЕМЫ НАЦЫЯНАЛЬНЫХ МЕНШАСЦЕЙ

Гэтае пытанне пастаянна знаходзіцца ў цэнтры ўвагі Арганізацыі па бяспецы і супрацоўніцтву ў Еўропе. Толькі на працягу апошняга месяца пад эгідай АБСЕ і Камісары па нацыянальных меншасцях прайшло некалькі значных мерапрыемстваў, у якіх прынялі ўдзел і прадстаўнікі Дзяржаўнага камітэта па справах рэлігій і нацыянальнасцей Беларусі.

Старшыня камітэта Аляксандр Білык выступіў на міжнароднай канферэнцыі АБСЕ "Інтэграцыя і разнастайнасць", прысвечанай праблемам рэалізацыі правоў нацыянальных меншасцей у органах улады, якая праходзіла ў швейцарскім горадзе Лакарна.

Прадстаўнік Беларусі спыніўся на практыцы работы органаў выканаўчай улады па рэалізацыі правоў нацыянальных супольнасцей, якія знаходзяцца ў нашай краіне, у галіне культуры і адукацыі.

У выступленнях дэлегатаў краін СНД рабіліся спасылкі на вопыт Беларусі па захаванню ў грамадстве міжнацыянальнай згоды. Канферэнцыя дала магчымасць яшчэ раз упэўніцца, што ў вырашэнні нацыянальных праблем на Беларусі аптымальна ўлічваюцца як агульнаеўрапейскія прынцыпы дэмакратыі, так і спецыфічныя мясцовыя асаблівасці.

Намеснік старшыні Дзяржкамітэта Іван Яновіч прыняў ўдзел у штогадовай нарадзе Бюро па дэмакратычных інстытутах АБСЕ па чалавечаму вымярэнню, якая адбылася ў Варшаве. Удзельнікі нарады разгледзелі пытанні рэалізацыі правоў чалавека, у тым ліку і правоў нацыянальных меншасцей.

Трагічныя наступствы міжнацыянальных канфліктаў у Еўропе, аб якіх гаварылі ўдзельнікі нарады, служаць папярэджаннем для іншых краін. У гэтай сітуацыі традыцыйнай згоды на Беларусі набываюць усё большае значэнне.

Ніна ТУР.

ДАМОЎЛЕНАСЦІ АБ СУПРАЦОЎНІЦТВЕ

Падпісаннем міжрадавага пагаднення паміж Рэспублікай Беларусь і Турэцкай Рэспублікай аб супрацоўніцтве ў галіне абароннай прамысловасці завяршыўся візіт у нашу краіну віцэ-прэм'ера турэцкага ўрада і міністра нацыянальнай абароны гэтай краіны Ісмета Сезгіна. Разам з гасцем гэтае пагадненне падпісаў беларускі міністр абароны Аляксандр Чумакоў.

— Расшырэнне НАТО на Усход — гэта ўжо сённяшняе рэалі. Рэспубліка Беларусь і НАТО будуць мець агульную граніцу. І мы праводзім палітыку, каб краіны, якія далучаюцца да НАТО, у прыватнасці Польшча, не размяшчалі на сваёй тэрыторыі сродкі ядзернага нападу, не ўтваралі новыя вайсковыя фарміраванні і ваенную інфраструктуру. Наша ж дактрына — гэта палітыка адкрытасці, даверу, міралюбства і неўмяшання ва ўнутраныя справы, — падкрэсліў Аляксандр Чумакоў на прэс-канферэнцыі па выніках візіту турэцкага гасця.

ШВЕЙЦАРСКАЯ ПАДТРЫМКА БЕЛАРУСКИХ АХВЯР НАЦЫЗМУ

У 520-м філіяле "Беларусбанка" ў Мінску адбылася ўрачыстая цырымонія ўручэння гуманітарнай дапамогі былым вязням фашысцкіх канцлагераў з Беларусі. У ёй прынялі ўдзел кіраўнікі Швейцарскага фонду дапамогі ахвярам Халакоста.

— Дапамога часам прыходзіць надта позна. З ліку 609 чалавек, якія былі ў спісах, зацверджаных на атрыманне дапамогі, да пачатку кастрычніка памерлі 173 асобы, — з сумам зазначыў старшыня праўлення Беларускага рэспубліканскага фонду "Узаемаразуменне і прымірэнне" Валянцін Герасімаў.

У Беларусі гэты дабрачынны фонд выдзяляе па 400 долараў толькі вязням канцлагераў міжнароднай класіфікацыі, вязням гэта і яўрэям, якія хаваліся на акупіраванай тэрыторыі і якія нарадзіліся ў перыяд з 1898 па 1921 год.

— Гэта не проста грашовая дапамога, але і выказванне нашых пачуццяў і адносінаў да людзей, якія пацярпелі ад нацызму, — падкрэсліў прэзідэнт Швейцарскага фонду дапамогі ахвярам Халакоста Рольф Блох.

«САНОРУС» + «УНТЭРМАЙН» = ВЯЛІКАЯ МУЗЫКА

Адна з вяршынь нямецкага кампазітара Г. Ф. Гендэля — араторыя "Месія", напісаная на біблейскія сюжэты, прагучала нядаўна ў Вялікай зале Белдзяржфілармоніі ў цыкле "Вечары царкоўнай музыкі". Выканаўцы — Мінскі абласны камерны хор, аркестр "Санорус" і камерны хор "Унтэрмайн" з нямецкага горада Альцэнаў.

Творчае супрацоўніцтва паміж гэтымі мастацкімі калектывамі працягваецца больш як шэсць гадоў. У кіраўніка "Унтэрмайна", вядомага харавога дырыжора Готфрыда Кернера і нашага хормайстра Аляксея Шута даўно ўзнікла задума разам падрыхтаваць і выканаць грандыёзную "Месію" Гендэля.

Гучала гендэлеўская араторыя не толькі ў філарманічнай зале, але і на сцэне Палаца культуры трактаразаводцаў, у Іванцы і Беразіно.

ЯКАСЦЬ ХАРЧАВАННЯ — ЗДAROЎЕ НАЦЫ

Аб бяспецы харчовых прадуктаў і дзяржаўнай палітыцы ў галіне харчавання вялася размова на міжнародным семінары, які прайшоў у Мінску, у канферэнц-зале гасцініцы "Беларусь". У ёй прынялі ўдзел вядучыя суветныя эксперты ў гэтай галіне. Яны прыехалі ў Беларусь дзякуючы садзейнічанню Міжнароднага інстытута навук аб жыцці. Гэтая некамерцыйная навуковая ўстанова мае свае аддзяленні ў многіх краінах і з'яўляецца членам Суветнай арганізацыі аховы здароўя.

На семінары абмяркоўваліся і апошнія дасягненні ў ацэнцы бяспекі прадуктаў, а таксама навуковыя даследаванні па праблемах харчавання. Па яго выніках будуць выпрацаваны розныя прапановы, якія плануецца накіраваць ва ўрад нашай краіны.

АХОВА ЗДAROЎЯ

У санаторыі-прафілакторыі Баранавіцкага аддзялення ўпраўлення Беларускай чыгункі адначасова могуць папраўляць здароўе сто чалавек, а пасля ўводу ў строй новых карпусоў колькасць наведвальнікаў павялічыцца да 250 чалавек.

Аздараўленчая ўстанова мае сучасную дыягнастычную і лячэбную апаратуру. Умацаванню здароўя адпачываючых садзейнічае сауна, два басейны, зала трэнажораў і многае іншае.

НА ЗДЫМКУ: у зале трэнажораў.

Фота Рамана КАБЯКА, БелТА.

ХРОНІКА

● **МІЖНАРОДНАЯ** навукова-практычная канферэнцыя "Еўрапейскі эканамічны і валютны саюз — крок насустрач XXI стагоддзю" прайшла ў Мінску. Яна была арганізавана Белзнешэканомбанкам сумесна з Цэнтрам еўрапейскай дакументацыі і інфармацыі Белдзяржуніверсітэта. Сярод іншага былі абмеркаваны вынікі ўвядзення еўравалюты для нашай рэспублікі.

● **НЕКАЛЬКІ** новых мадэлей трактароў "Беларусь" сталі экспанатамі Міжнароднай Гаванскай выставы-кірмашу ў кубінскай сталіцы. Пасля невялікага перапынку аб'ёмы продажаў трактароў МТЗ на востраве зноў пачалі расці. Акрамя машынабудавання беларускія стэнды прадставілі прадукцыю электронікі.

● У СЯРЭДЗІНЕ снежня гэтага года плануецца падпісанне рамачнага пагаднення аб супрацоўніцтве паміж Беларускай гандлёва-прамысловай палатай і Федэрацыяй індыйскіх гандлёва-прамысловых палат. Ратыфікацыю дакумента мяркуецца правесці ў хо-

толькі чыста шарсцяной прадукцыі. Прычым, патрабаванні да яе якасці значна вышэйшыя за прынятыя ў многіх краінах стандарты.

● **ПЕРСАНАЛЬНЫЯ** ЭВМ з маркай "Мінск" шырока вядомыя як у нашай рэспубліцы, так і за мяжой. Яны распрацаваліся вучонымі і спецыялістамі дзяржаўнага прадпрыемства "Навукова-даследчы інстытут вылічальных машын", якому споўнілася 40 гадоў.

● **РАЗВІЦЦЕ** духоўнасці ў сучасным свеце, а таксама прычыны маральнага крызісу ў беларускім грамадстве сталі асноўнымі тэмамі "круглага стала" "Жанчыны і духоўнасць". Маральныя арыенціры на парозе XXI стагоддзя, што прайшоў у Мінскім міжнародным адукацыйным цэнтры. Яго арганізаванымі ў Беларусі Жаночы хрысціянска-дэмакратычны рух і жаночы адукацыйна-кансультацыйны цэнтр.

● У ГЭТЫМ годзе на големскім завод "Крышталь" паступіць 45 тысяч каратаў ювелірных алмазаў і 350

ФЕСТИВАЛІ

У Магілёве прайшоў міжнародны музычны фестываль "Залаты шлягер-98".

НА ЗДЫМКУ: спявачка Эдзіта П'ЕХА.

Фота Мікалая ЦІТОВА, БелТА.

дзе візіту прадстаўнікоў айчынных дзелавых колаў у гэтую дзяржаву.

● З ДАЗВОЛУ сталічнай адміністрацыі 1 лістапада ў Мінску адбыліся шэсце і мітынг, прымеркаваныя да Дня памяці продкаў, які называецца ў народзе Дзяды. Удзельнікі шэсця арганізавана накіраваліся ў Курапаты, дзе прайшоў мітынг у памяць ахвяр сталінскіх рэпрэсій.

● У РАМКАХ праекта Міжнароднай фінансавай карпарацыі "Малая прыватызацыя ў Беларусі" ў кастрычніку ў рэспубліцы адбылося восем аукцыёнаў. На іх было прададзена 20 аб'ектаў на агульную суму 68 мільярдаў 169 мільянаў 300 тысяч рублёў. Амаль палавіну яе — 34 мільярды 150 мільянаў рублёў — склапа выручка сталічнага аукцыёна. Найбольшую цікавасць у пакупнікоў выклікалі будынкі, размешчаныя ў самым цэнтры горада.

● ДРУГІМ прадпрыемствам у нашай краіне пасля Мінскага камвольнага камбіната, чья прадукцыя ўдастоена гандлёвага знака "Woolmark", стала акцыянернае таварыства "Дываны Брэста". Гэты гандлёвы знак прысвойваецца

тысяч каратаў тэхнічных алмазаў. На думку спецыялістаў, гэта дазволіць у першую чаргу павялічыць аб'ёмы аграмацтва інструментаў і ювелірных вырабаў.

● У ФРАНЦУЗСКИМ горадзе Віпербан, пабраціме Магілёва, з вялікім поспехам прайшла выстава магілёўскіх мастакоў, у цырымоніі адкрыцця якой прыняў удзел Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол нашай краіны ў Францыі Уладзімір Сянко. Ён знаходзіўся ў гэтым горадзе па запрашэнні мэра.

● ЧАЦВЕРТАЯ частка з 120 асоба значных і каштоўных помнікаў даўніны Брэстчыны знаходзіцца на тэрыторыі Баранавіцкага раёна. Менавіта іх адраджэнню і было прысвечана чарговае пасяджэнне каардынацыйнага савета па ахове матэрыяльнай і духоўнай спадчыны пры Брэсцкім аблвыканкоме. Гісторыкі, архітэктары, краязнаўцы, якія прынялі ўдзел у дыскусіі, прыйшлі да высновы, што ў першую чаргу павінны быць адноўлены палацавыя ансамблі ў вёсках Ястрэмбель, Паланечка, Стажкі, Паўлінава і Лесіна. Іх мяркуецца выкарыстаць у якасці музеяў, дамоў і лагераў адпачынку для дзяцей.

НА МЯЖЫ СТАГОДДЗЯЎ

ЯНКА ЗАПРУДНІК:

«ТРЭБА ПАМЯТАЦЬ: ЗЯМЛЯ ПРОДКАЎ ЗАЎСЁДЫ КЛІЧА НАС, І ТРЭБА БЫЦЬ ЁЇ ВЕРНЫМІ»

Янка Запруднік, вядомы дзеяч беларускай дыяспары ў ЗША, віцэ-старшыня Беларускага інстытута навукі і мастацтва ў Нью-Йорку, разам з жонкай мастачкай Надзьяй штогод прыезджае на радзіму, каб пабачыцца са сваякамі, сябрамі, наведць родныя мясціны. Сёлета ён прымеркаваў свой прыезд да ўдзелу ў міжнародным кангрэсе «Беларускае Асветніцтва: вопыт тысячагоддзяў», які праходзіў у Мінску.

Мы сядзім ва ўтульным і гасцінным доме нашчадкаў Якуба Коласа, і я задаю Янку Запрудніку пытанні, над якімі апошнім часам задумваюцца многія.

— Цяпер, па сутнасці, інтэграцыя ўвесь свет. Як вам бачацца магчымасці самавыяўлення нацыі ў гэтым працэсе, ці не сціраецца яе адметнасць?

— Слова інтэграцыя мае спецыфічны падтэкст — палітычны. У свеце ж часцей гавораць пра глабалізацыю. Глабалізацыя — працэс вельмі шырокі, які асэнсоўваюць і палітыкі, і эканамісты, і філосафы.

Некалі, у 60-х гадах, чалавек упершыню глянуў з космасу на зямлю. Ён пабачыў маленькі шарык, і гэта зарбіла моцны ўплыў на разуменне лёсу ўсяго чалавецтва, а не асобных народаў, як раней. Мы ўсе знаходзімся на адным маленькім шарыку, вельмі крохім. Цяпер усё больш замацоўваецца разуменне адзінства ўсіх людзей, іх спалучанасці.

Нацыя не з'яўляецца замкнёнай структурай. Тым больш замкнёнасць выключаецца, калі адбываецца працэс глабалізацыі. Ён стымулюецца ў вялікай меры развіццём камп'ютэрнай сеткі. Камп'ютэр злучыў сёння свет, як прынята гаварыць у Амерыцы, у адну вёску.

Я нядаўна ўдзельнічаў у кангрэсе амерыканскіх славістаў, што праводзіўся ў Фларыдзе. Там была ўтворана беларуская секцыя, і мне спатрэбілася спешна разаслаць свой даклад у іншыя штаты, у Канаду, Францыю. І я імгненна гэта зрабіў, карыстаючыся электроннай поштай.

Камп'ютэрная сетка, Інтэрнет далі магчымасць камунікавацца палітыкам, журналістам, спецыялістам розных галін. Але гэтая злучанасць не азна-

чае, што нацыі страчаюць сваю адметнасць. Асноўная маса людзей жыве традыцыямі. Возьмем за прыклад прагрэсіруючую па многіх напрамках краіну — Францыю. У большасці французы шануюць сваю мову, збіраюцца на нацыянальныя святы, прытрымліваюцца традыцый, жывуць спадчынай, якая ім дасталася ад бацькоў і стваралася, назапашвалася на працягу многіх стагоддзяў. Так робіцца і ў іншых краінах.

Кожная нацыя павінна так жыць. І гэта не толькі справа пэўнага ўзроўню цывілізацыі, гэта маральны абавязак быць прадаўжальнікамі сваіх папярэднікаў-прашчурцаў. Чалавек музіць мець грунт, трывалую закарэненасць у сваёй мінуўшчыне.

— Беларусь, як і ўсё чалавецтва, знаходзіцца на мяжы тысячагоддзяў. Вы ўсё жыццё займаецеся гістарычнай і культурнай спадчынай Беларусі. Якая, на ваш погляд, аснова жыцця нашай нацыі?

— У філасофскім плане спрадвек вядзецца спрэчка: што першае — матэрыя ці дух. Ёсць людзі, якія цвердзяць, што дух

— вынік існавання матэрыі, але ёсць людзі, якія ўпэўнены ў адваротным. Сёння шмат якія вучоныя прыходзяць да пераканання, што псіхіка мае большы ўплыў на фізіялогію чалавека, чым лічылася раней. А гэта значыць, шмат што ў свеце матэрыяльным залежыць ад таго, як і што адчувае, думае кожны з нас. І гэтая ўзаемасувязь становіцца ўсё больш відэаважнай.

Пераносячы гэта на сацыяльную сферу, можна сказаць, што ідэалогія, культура маюць вялікі ўплыў на эканоміку. Эканоміку нельга адарваць ад культуры, таму сцвярджаю, што калі б беларусы мелі мацнейшае патрыятычнае пачуццё, то і эканоміка была б лепшай.

Нядаўна я пабачыў у Міры масток, па якім мусяць праходзіць шануюныя госці. Масток з аднаго боку быў пафарбаваны хораша, а з другога абы-як — падцяжкі рагі. Той чалавек, які гэтую працу выконваў, паставіўся да працы абыякава. Я разумею, можа ў яго мізэрная зарплата. Але калі людзі не маюць пачуцця гонару за свой горад, за свой народ, сваю дзяржаву, яны будуць раўнадушныя да ўсяго іншага ў сваім жыцці. Гэтую ж работу патрыёт зробіць лепш. Я думаю, што і якасць вырабле-

ных тавараў залежыць ад таго, як ты хочаш, каб свет бачыў цябе, твой народ, твою краіну. Ёсць выразная ўзаемасувязь паміж нацыянальным пачуццём, нацыянальнай самасвядомасцю і эканомікай. Бяда Беларусі ў тым, што нацыянальная самасвядомасць у многіх людзей прыгнечана.

Маладое пакаленне музіць узгадоўвацца як прадаўжальнікі продкаў мінулых стагоддзяў. Кожны павінен ведаць вялікіх сыноў Радзімы — Францішка Скарыну, Льва Сапегу і многіх іншых. Трэба, каб яны чуліся гістарычнай глебай. У маладых беларусаў павінна выходзіць пачуццё нацыянальнай годнасці, як у летувісаў, палякаў ці немцаў. Патрэбны іхняя злучанасць з прашчурцамі, культ продкаў, разуменне, што яны спадкаемцы людзей, якія жылі некалі на гэтай зямлі, якія дбалі пра свой народ, сваю дзяржаву.

— Сёння людзі выязджаюць на Захад, каб рэалізаваць сябе поўнацю. Ці ёсць гэта паратунак для Радзімы, ці згача пазіцыі?

— Так, з Беларусі сёння едзе шмат людзей. Нашы беларускія арганізацыі ў ЗША папоўніліся

новымі сябрамі. Напрыклад, у Нью-Йоркскім аддзеле БАЗа на 60 працэнтаў — новыя людзі. Шмат хто з іх прыходзіць у цэрквы, на імпрэзы. Зразумеў, на, новапрыбылыя шмат сіп трацяць, каб уладкавацца, матэрыяльна забяспечыць сваё існаванне. Але частка адразу ўваходзіць у грамадскія суполкі.

Сваім удзелам у беларускім жыцці гэтыя людзі прыносяць карысць Беларусі. Некаторыя з іх спрабуюць наладзіць сумесныя прадпрыемствы на Беларусі. Большасць аказваюць пасіпную эканамічную дапамогу родным і блізкім: дасылаюць пасылкі, грошы.

— Што б вы хацелі перадаць беларусам, якія жывуць за межамі сваёй Бацькаўшчыны?

— Раўненне неабходна браць на ідэю незалежнай, дэмакратычнай, свабоднай, міралюбівай Беларусі, на памяць продкаў, на тых людзей, якія аддалі жыццё ў змаганні за лепшае, на ўсіх, хто працаваў на адраджэнне Беларусі, яе дабрабыт...

Трэба заўсёды памятаць пра зямлю продкаў. Яна кліча нас быць вернымі ёй, і гэтая вернасць у большай ці меншай ступені ў кожным з нас, як бы далёка ні давалося жыць. Кожны раз, калі я прыезджам на Беларусь, я адчуваю дотык да крыніц — духоўных, культурных, гістарычных. Менавіта дачыненне да гэтых крыніц павінна трымаць нас усіх разам...

Гутарку вяла Ніна ПЕТУХОВА.

ЗАЦІКАЎЛЕНЫ СУБЯСЕДНІК

Аміт БХАДУРЫ:

«У БЕЛАРУСІ ЗАХАВАЛІСЯ ВЕЛЬМІ ВЫСОКІЯ СТАНДАРТЫ»

ролю. Пасля таго, як Савецкі Саюз распаўся, кожная дзяржава павінна была стаць самастойнай эканамічнай адзінкай. Складанасці пераходу з аднаго стану ў іншы — гэта і ёсць адна з асноўных прычын крызісу.

Самы хуткі і лепшы спосаб стабілізаваць эканоміку, на мой погляд, заключаецца ў шырокім развіцці гандлёва-эканамічных міжнародных сувязей пры поўным захаванні палітычнага суверэнітэту.

— Вы лічыце, што арыентацыя на паглыбленыя эканамічныя адносіны пераважна з адной краінай — памылковая?

— Важна зрабіць эканамічныя адносіны разнастайнымі. Маючы выгадныя кантракты з шырокім колам партнёраў, дзяржава заўсёды зможа купляць і прадаваць значна больш, чым калі аддаць перавагу кааперацыі з адной краінай.

— Але розныя краіны маюць неаднолькавае эканамічнае становішча, далёка не кожная з іх здольная выпрацаваць раўнапраўныя эканамічныя адносіны з усім светам.

— Канешне, Швецыя, напрыклад, можа паводзіць сябе са Злучанымі Штатамі і з любой іншай краінай свету як абсалютна роўны эканамічны партнёр, таму што тавары, якія яна вырабляе, знаходзяцца на аднолькавым ці нават на больш высокім спажывецкім узроўні. А Беларусь, дарэчы, як і Індыя, не можа быць буйным гандлёвым партнёрам Амерыкі па прычыне розніцы ў развіцці. Таму вельмі важна павысіць якасць тавараў у спажывецкай сферы.

— Гэта патрабуе вялікіх фінансавых затрат, інвестыцый. Напэўна, пакуль для Беларусі прасцей гангляваць з партнёрамі, якія знаходзяцца прыкладна на адным з ёй узроўні развіцця?

— Адно не выключае другое. Калі распаўся Савецкі Саюз, развал палітычнай сістэмы зусім не павінен быў азначаць ліквідацыю існуючых эканамічных адносін. У першую чаргу, я маю на ўвазе расплад Савета Эканамічнай Узаемадапамогі. Просты прыклад: зараз рэальныя гандлёвыя адносі-

ны вашай краіны з Польшчай нават шырэйшыя за афіцыйныя. Вашы краіны знаходзяцца на адным узроўні, узаемаадносінны Польшчы і Беларусі карысныя абедзвюм. Тады як, напрыклад, з Даніяй і Нідэрландамі, нягледзячы на іх нязначную аддаленасць ад вас, эканамічныя адносіны амаль адсутнічаюць.

Абагульняючы сказанае, хацеў бы падкрэсліць, што ёсць два прыныцы, якімі ўсе былыя сацыялістычныя краіны павінны кіравацца ў эканамічных адносінах. Перш за ўсё палітычная незалежнасць, суверэнітэт, але з цесным эканамічным супрацоўніцтвам. І другое. Эканамічнае ўзаемадзеянне, узаемадапамога краін могуць хутка развівацца з дапамогай прыватнага прадпрыемства. Неабходна такая эканамічная сітуацыя, калі вялікая колькасць сярэдніх і дробных прыватных кампаній можа весці незалежную эканамічную палітыку, самастойна выбіраць сабе партнёраў у Польшчы, у Маскве. Гэта не павінна навязвацца ўрадам зверху.

— Такім чынам, чым больш лібералізавана эканоміка — тым лепш?

— Не зусім. Існуе штосьці, чаго шматлікія вучоныя Заходняй Еўропы, ЗША не разумеюць, калі размова ідзе пра краіны былога сацыялістычнага блока. У старой сістэме амаль кожны чалавек меў нейкі мінімум сацыяльнага страхавання, сацыяльнай абароны з боку дзяржавы. Практычна не было бяздомных, беспрацоўных, існавалі бясплатныя адукацыя, медыцына і г. д. І гэта, у сваю чаргу, стварала свой, асаблівы менталітэт. Можна вызначыць дзве яго характэрныя рысы. Па-першае, усеагульная роўнасць людзей. Па-другое, поўная залежнасць ад дзяржавы. І адна з памылак некаторых эканамістаў якраз у тым, што яны хацелі змяніць гэты менталітэт за вельмі кароткі час. Якраз гэта і ёсць асноўная складанасць — знайсці баланс, нешта сярэдняе паміж дзвюма крайнасцямі: шокавай тэрапіяй і поўнай залежнасцю чалавека ад дзяржавы.

У нас ужо ёсць пацверджаны практыкай вопыт, які сведчыць, што ні шлях «імгненнага рашэння» ўсіх праблем, ні шлях вяртання назад у камунізм на справе не працуюць. Але паміж гэтымі двума крайнімі варыянтамі ёсць шырокі выбар перспектывы. І якой з іх аддаць перавагу, як будаваць сваю будучыню — вырашаць народу, палітычным кіраўнікам дзяржавы.

Анатоль ВІТКОЎСКІ. ("7 дзей").

Сёлета лекцыі студэнтам Еўрапейскага гуманітарнага ўніверсітэта ў Мінску запрошаны чытаць прафесар з Нью-Дэлі Аміт БХАДУРЫ, вядомы эксперт па пераходных эканоміках, кансультант урада Індыі, эксперт ААН.

— Спадар Бхадурі, з чым звязаны ваш выбар Беларусі як месца работы на цэлы год?

— На мой погляд, па навуковаму патэнцыялу ў пэўных галінах Беларусь цалкам можа параўнацца з перадавымі краінамі свету. Я маю на ўвазе такія навукі, як матэматыка, эканоміка, фізіка. У Беларусі захаваліся вельмі высокія стандарты і патрабаванні да навуковых даследаванняў.

— Чаму ж, на ваш погляд, маючы такі высокі патэнцыял, наша краіна апынулася ў складаным эканамічным становішчы?

— Не ўсе напярэкі навуцы развіваліся аднолькава добра. У той час як дакладныя і тэхнічныя навукі былі вельмі высока развіты, грамадскія дысцыпліны знаходзіліся на больш нізкім узроўні. Між тым, па сваёму прызначэнню сацыяльныя навукі ва ўсім свеце павінны быць крытычна накіраваны да грамадскіх з'яў, каб выяўляць існуючыя недахопы. На жаль, гэтага не адбылася ў Савецкім Саюзе.

Ёсць і іншыя, не менш важныя прычыны. Калі існаваў Савецкі Саюз, Беларусь была часткай аднаго агульнага арганізма, «зборачным цэхам» СССР і, дарэчы, выдатна выконвала гэтую

**(Заканчэнне.
Пачатак на 1-й стар.)**

Ды і сама Каложа, нягледзячы на тое, што час не пашкадаваў яе, быццам пастаянна расце, імкнучыся ўгару, каб шпіліямі крануцца аблокаў.

Адно непакоіла Ігната: усё больш заўважалася, як нястомныя нёманскія хвалі настойлівей і настойлівей падмывалі гэты ўзгорак.

Як у такім разе дзейнічаць і што рабіць, Кульчынскі добра ведаў. Ён не сумняваўся, што і сцены трэба ўмацоўваць, і падрамантаваць месцы, якія разбурыліся. Але галоўнае выйсце бачыў не ў гэтым. Капі не ліквідаваць першапрычыну разбурэння, становішча не ўратуеш. Таму і загадаў умацоўваць узгорак. Яго абнеслі доўгімі плотамі, які на працягу ўсёй даўжыні абклалі гноём. Пасля такой падкормкі трава пачала расці хутка і стала густой, сваімі каранямі змацавала пясок.

Аднак гэтага, як разумеў Кульчынскі, мала. Адна трава становішча не ўратуе. Таму праз некаторы час уздоўж плота пасадзілі шмат розных дрэў. Падбіралі з такім разлікам, каб хутка раслі і мелі моцную карнявую сістэму. А пасля і да рамонту прыступілі.

Паспакайнела на душы ў Ігната, і гняплівыя думкі за далейшы лёс Каложскай царквы, якія доўгі час непакоілі яго, адышлі. Цяпер, здаецца, ужо нішто не магло адцягнуць яго ўвагу ад занятку, які прывабіў адразу на прыездзе ў Гродна. Гэты клопат у немалой ступені таксама тычыўся Каложскай царквы.

ВЯРНУЎШЫСЯ ў 1735 годзе на радзіму (нараджаўся Кульчынскі ў 1707 годзе, выхаванаецца меркаванне, што непадалёку ад Гродна, а пасля, невядома як, трапіў у Італію), ён некаторы час жыў у Полацку, а потым стаў архімандрытам гродзенскага Каложскага базільянскага манастыра. Тады ж і зацікавіўся яго гісторыяй — балазе, архіўных матэрыялаў захавалася шмат... Праўда, на жаль, куды менш іх тычылася непасрэдна гісторыя самой царквы. Тым не менш і пра яе таксама не мог не расказаць у сваёй працы, якая пасля завяршэння стала называцца "Інвентар Гродзенскага Каложскага базільянскага манастыра, заснаванага ў старажытныя часы, з руліваццю і ў належным парадку складзены ў 1738 годзе доктарам багаслоўя рымскага, цяпер гродзенскім архімандрытам манашам... Ігнатам Кульчынскім".

Гэтая праца і па сённяшні дзень не страціла навуковых вартасцяў. Але яна ўяўляе цікавасць яшчэ і таму, што, напісаўшы "Інвентар...", Кульчынскі стаў першым даследчыкам беларускіх старажытнасцей.

Пазнаёміцца ж з "Інвентаром..." дарэчы, не так і складана, бо ён апублікаваны ў "Археаграфічным зборніку дакументаў, што адносяцца да гісторыі Заходняй Русі" (Вільня, 1870, т. 9), а яго можна знайсці ў буйных кнігасховішчах нашай краіны. Перагорнем жа асобныя старонкі гэтай працы...

Пачынаецца "Інвентар..." са свайго роду ўводзінаў, якія найперш прыцягваюць увагу тым, што Кульчынскі ў іх паўстае даследчыкам, які ў сваіх навуковых вышукках апярэджаваў свой час. Ды аб усім па парадку... Спачатку ён расказвае пра месцазнаходжанне Каложскай царквы, згадвае і аб тым, як ён наклапаціўся, каб запавольці разбурэнне ўзгорка, на якім размешчаны храм. Але куды важней, што Кульчынскі змог вызначыць узрост Каложы.

"...Царква ў імя святых пакутнікаў Барыса і Глеба пабудавана даўнім спосабам. Адносна старажытнасці гэтай царквы я не бачыў ніводнага дакумента, але мяркую, што царква пабудавана ў той самы час і ў тым жа стагоддзі, калі ўзведзены былі полацкія кафедральны храм, г. зн. у час

удзельных рускіх князёў і да звароту Літвы ў святую веру", — канстатуе Кульчынскі і, адштурхоўваючыся ад часу ўзвядзення полацкай Сафіі (а дата была вядома ўжо і тады), прыходзіць да высновы, што "царква гэтая (маецца на ўвазе Каложская. — А. М.) заснавана і пабудавана прыкладна каля лета гасподня 1200".

Такі вывад у яго з'явіўся не сам па сабе, а стаў вынікам параўнальнага аналізу, супастаўлення: "Галоўны доказ складаецца з таго, што гэтая царква цэглай і вапняком падобная на кафедральную полацкую царкву...". А як выглядала Сафія, Кульчынскі, канечне, бачыў, калі знаходзіўся ў Полацку. Тады стан знамяцітага па сённяшні дзень храма быў далёка не лепшым. Гэта ў 1750 го-

люстраваны і знешні выгляд храма, і яго ўнутранае аздабленне.

Тэкст "Інвентара..." складаецца з 11 параграфуў, пададзеных без назваў. Асобныя з іх скампанаваны ў раздзелы. У першым раздзеле, куды ўвайшло тры параграфы, прыводзяцца асноўныя звесткі пра помнік, расказваецца, як умацоўвалі яго, каб не падмываўся вадой, і, нарэшце, указваецца дата збудавання. А пасля Кульчынскі пераходзіць да апісання знешняга выгляду Каложы, засведчыўшы, што яна "пабудавана (амаль) квадратам — шырыня менш даўжыні". Тут жа параўноўвае яе з полацкай Сафіяй: "Па свайму выглядзе і пабудове не адрозніваецца ад полацкай кафедральнай царквы, толькі куды менш за апошнюю".

біраў я манастырскі архіў; у старых паперах прачытаў я імя старажытных ігуменаў і архімандрытаў, і гэтыя імяны лічу неабходным апісаць у храналагічнай паслядоўнасці..."

Атрымалася па сутнасці поўная гісторыя гэтага манастыра. Кульчынскі імкнуўся быць як мага больш дакладным, таму для падмацавання сваіх вывадаў часта выкарыстоўваў цытаты з першакрыніц, а асобныя тэксты прыводзіў цалкам. І, як правіла, на мове арыгінала, што дае падставы гаварыць аб навуковасці яго падыходу да даўніх падзей. Аўтарскі ж тэкст у "Хроніцы..." з вялікай колькасцю лацінізмаў, бо Кульчынскі карыстаўся царкоўнай мовай. Асобныя месцы ў дакументах ён лічыў неабходным пракаменціраваць, хоць, як га-

часта назіраў, як зберагаюць пам'яць гэтай святынні інакіні нашага базільянскага манастыра і жыхары полацкія, а таксама (і жыхары) даволі вялікага (полацкага. — А. М.) ваяводства. У кафедральнай царкве полацкай да гэтага часу захоўваецца крыж цудоўнейшай работы з рознымі мошчамі, надпіс на ім: "Я, раба Хрыстова Параскева, аддаю гэты крыж на вечныя часы ў царкву св. Спаса".

У даным выпадку Кульчынскі, канечне, недакладны. Крыж у яго чамусьці з крыжа Ефрасіні Полацкай ператварыўся ў крыж Параскевы. На гэта яшчэ ў 1888 годзе звярнуў увагу А. Сапуноў ("Каталіцкая легенда аб Параскеве — княжне полацкай". Віцебск). Ён зазначыў, што такога надпісу на крыжы не было, а Кульчын-

ПОСТАЦІ СЛАВУТЫХ ПРОДКАЎ**ІГНАТ КУЛЬЧЫНСКІ —
ПЕРШЫ ДАСЛЕДЧЫК
БЕЛАРУСКІХ СТАРАЖЫТНАСЦЕЙ**

дзе (значыць, больш як праз дзесяць гадоў пасля з'яўлення "Інвентара...") Фларыян Грабніцкі перабудаваў, рэканструяваў яе. Позірку ж Кульчынскага адкрыліся шматлікія разбурэнні. Месцамі кладка храма "агалілася", патрэскалася плінфа, а плінфа, як вядома, у перакладзе з грэчаскай мовы і азначае цагляны.

Плінфа — спецыяльны від шырокай, плоскай абпаленай цэглы, які выкарыстоўваўся ў манументальным будаўніцтве яшчэ ў Візантыі, а ў X—XI стагоддзях пашырыўся і на Беларусі. Пры ўзвядзенні храмаў нашы продкі аздаблялі плінфу рознымі рэльефнымі знакамі — трызубец, пяціканцовая зорка... Вялікае пашырэнне атрымала муроўка з так званым "схаваным радам", у якой заглыбленні і выступы чаргаваліся з высунутымі наперад радамі. Цагляны змацоўваліся цамянкай — вапнявым растварам, у які дамешвалася дробнатоўчаная чырвоная цэгла. А паколькі чырвоныя палосы плінфы чаргаваліся з бледна-ружовымі цамянкай, такая муроўка атрымала назву "паласатай".

Кульчынскі заўважыў, што плінфа Сафіі і плінфа Каложы падобныя, а таму і прышоў да высновы, што гэтыя два помнікі культурага дойдства з'явіліся амаль адначасова. А значыць, ён выкарыстаў рэчавыя доказы, чым да яго ніхто не займаўся. Хоць у такім супастаўленні двух храмаў Кульчынскі ў чымсьці выглядаў і дыплетантам.

У сувязі з гэтым нельга не прыслухацца да меркаванняў вядомага сучаснага даследчыка старажытнасцей Л. Аляксеева: "Ідэя датаваць храм па цэгле-плінфе была абсалютна правільная, але нельга было, як мы цяпер ведаем, кладку (opus mixtum) з квадратнай плінфай, тыповую для XI стагоддзя, параўноўваць з плінфай падоўжанай і кладкай радамі ў Каложы, тыповай для XII стагоддзя".

Важна, што Кульчынскі першым зрабіў і падрабязнае апісанне Каложскай царквы, а, значыць, аказаў добрую паслугу і будучым даследчыкам. Дарэчы, цяпер не знойдзеш ніводнай працы, аўтары якой пры разглядзе гісторыі гродзенскай Каложы не карысталіся б звесткамі, прыведзенымі ўпершыню Кульчынскім. Прытым апісанне Каложскай царквы, зробленае ім, вельмі падрабязнае — ад-

Кульчынскага не магло не захапіць дэкарэтыўнае аздабленне храма, бо і на самай справе было на што паглядзець, на чым доўга затрымаць вока: "Знізу ў сценах крыжападобна ўстаўлены рознай велічыні і розных колераў камяні. Крыху вышэй таксама крыжападобна ўстаўлены ў сцены крыжы з паіраваных жоўтых і зялёных цагляні".

Што да апісання ўнутранага выгляду царквы, дык міма позірку Кульчынскага, здаецца, нішто не прайшло бяспледна. Ён расказвае пра дзверы, падлогу, што была выкладзена цэглай, а не пліткай, гаворыць пра "каменную столь", якая, на жаль, абвалілася падчас вайны, калі, па некаторых чутках, заваёўнікі паставілі ў царкве гарматы і з іх абстрэльвалі замак.

Звярнуў даследчык увагу на калоны, іх форму — паблізу "вялікіх дзвярэй" знаходзіліся дзве цагляныя чатырохгранныя, а па цэнтры — чатыры круглыя. Апісваў ход на хоры. Не прамінуў сказаць, што ў царкве выдатная акустыка: "Варта захаплення, што ў гэтым старажытным храме ва ўсіх сценах знаходзіцца шмат адтулін, якія здаюцца маленькімі і вузкімі, бо толькі руку можна прасунуць у іх, але ўнутры сцен яны расшыраюцца ў вялікія і шырокія гаршкі". Такія галаснікі і давалі належны эфект.

Да Кульчынскага ніхто так падрабязна ніводзін гістарычны помнік не апісваў, тым больш, помнік культурага дойдства.

Сведчанні вельмі важныя, бо дзякуючы ім можна атрымаць поўнае ўяўленне аб тым, як выглядала гродзенская царква да першай паловы XVIII стагоддзя. Цяпер яна, як вядома, мае іншы выгляд. І ў першую чаргу таму, што ў ноч з 1 на 2 красавіка 1853 года паўднёвая сцяна яе і частка заходняй асунуліся ў Нёман, а чарговы раз разбуральная сіла ракі нагадала аб сабе ў 1889 годзе. І давялося займацца рэканструкцыяй.

ЗАВЯРШЫЎШЫ "Інвентар...", Кульчынскі працягваў працу ў манастырскім архіве. Вынікам яе стала "Хроніка ігуменаў, архімандрытаў, царкоўных стараст і заступнікаў Гродзенскага Каложскага манастыра". Неабходныя звесткі было атрымаць не так і лёгка: "Складаючы гэты Інвентар з належным стараннем і не без высілкаў, раз-

ворыцца ў публікацыі, змешчанай у тым жа томе "Археаграфічнага зборніка...", што і "Інвентар...", тлумачэнні гэтыя часам памылковыя.

Першым, каго згадвае Кульчынскі ў сваёй працы, быў ігумен Каліста (1480—1492), а завяршаецца гаворка 12 кастрычніка 1736 года, калі архімандрытам стаў сам Кульчынскі.

У развагах Кульчынскага знайшлося месца і тлумачэнням стану асобных архіўных матэрыялаў. Ён часта скардзіцца, што некаторыя дакументы даводзілася прачытваць з цяжкасцю, нават часам папярэдне падклеіваў іх, каб затым лепш разабраць тэкст.

Витлумачэнне такой дрэннай захаванасці архіваў трэба шукаць не толькі ў тым, што з цягам часу стан іх пагоршыўся, гэта цалкам зразумела. Але прычына была і ў іншым, прычым, відаць, не менш істотная: давала вынік само стаўленне да архіваў.

Наконт гэтага вельмі слушную думку выказаў В. Іконнікаў у кнізе "Вопыт рускай гістарыяграфіі" (Кіеў, 1908, т. 2): "Не маючы гэтых моўных ахоўнікаў, якімі былі Хадкевічы для Супрасльскага манастыра, каложскі манастыр пераходзіў ад аднаго свецкага апекуна да другога, маёнткі яго раскраналіся, брацтва выганялася, і манастыру нестало часам сродкаў для куплі хлеба; даводзілася прадаваць царкоўныя сасуды..."

Што ўжо казаць пра захаванасць архіваў, калі і за станам будынкаў нярэдка сачылі выпадковыя людзі.

Пра ўважлівае стаўленне Кульчынскага да арыгінала сведчыць і тое, што ён спецыяльна пазначаў словы, напісаныя ў дакументах невыразна, а таксама ўказваў тыя, якія зусім не ўдалося прачытаць, а ў выніку магло стацца і так, што сэнс перадаваўся няправільна, бо даследчык мусіў інтуітыўна заглябляцца ў змест сказанага.

Да Кульчынскага ніхто так уважліва не прачытваў першакрыніцы, і тут ён стаў першапраходцам.

Жывучы ў Полацку, ён не мог не зацікавіцца старажытнасцямі гэтага горада. У першую чаргу інтарэс праявіў да знамяцітага крыжа Ефрасіні, які на той час захоўваўся ў Базільянскім манастыры пры храме Сафіі. Пра гэта Кульчынскі расказаў у адной са сваіх прац: "Будучы доктарам філасофіі ў нашым манастыры, я

скі зрабіў "вольны" пераклад тэксту.

А такую "вольнасць" ён дазволіў сабе свядома. Справа ў тым, што ў XVI стагоддзі, не без удзелу католікаў і уніятаў, атрымалі распаўсюджванне легенды пра Параскеву як святую, якая памерла ў Рыме. А паколькі яна з'яўлялася каталічкай, як мага часцей прапагандавалася гэтае імя. Не ўстрымаўся ад такой спакусы і Кульчынскі. Зрабіў гэта ў імя адстойвання рэлігіі, прычым нікам якой з'яўляўся і якой служыў. І зграшыў супраць ісціны, чаго за ім дагэтуль ніколі не заўважалася.

І ўсё ж менавіта дзякуючы Кульчынскаму пра крыж Ефрасіні Полацкай (няхай і пад імем Параскевы) даведзілася на Захадзе. Спачатку гэтыя звесткі трапілі ў шматомнік "Жыцця святых" (а калі больш канкрэтна, у яго пяты том, што выйшаў у 1775 годзе), адтуль перайшлі ў іншыя выданні.

Ісціна ж наконт імені, пазначанага на крыжы, перамагла толькі ў 1781 годзе дзякуючы Ігнату Сцяблельскаму, але Кульчынскі пра гэта ўжо не мог ведаць, бо яго не стала прыкладна ў 1747 годзе.

ВЫВУЧАЎ Кульчынскі і гісторыю самога Гродна, а таксама вёскі Жыровічы, што на Слонімскае. Важныя і яго сведчанні пра Гродзенскі стары замак, які ўяўляў комплекс абарончых умацаванняў, культурных будынкаў, пачатак якім быў пакладзены ў канцы XI стагоддзя, калі Гародня з'яўлялася старажытнай пагранічнай крэпасцю. У канцы XIV — пачатку XV стагоддзя вялікі князь літоўскі Вітаўт на месцы яе пабудоваў з цэглы і каменняў Верхні (потым ён атрымаў назву Старога) замак з магутнымі, рознай велічыні сценамі, а каля 1580 года Сцяпан Батура перабудаваў яго. Ад умацаванняў часоў Вітаўта засталіся толькі сцены і некаторыя вежы. Паводле італьянскага архітэктара Скота з Пармы, быў пабудаваны вялікі рэнесансны палац...

Усяго сорак гадоў адмераў лёс Ігнату Кульчынскаму, і зроблена ім у параўнанні з іншымі даследчыкамі беларускай даўніны не так і шмат. Але паколькі ён быў першапраходцам ў многіх пачыненнях, важкасць (і важнасць!) здзейснага ім набывае асаблівы сэнс.

У ТАВАРЫСТВЕ «РАДЗІМА»

Чарговае пасяджэнне савета садзейнічання пры таварыстве «Радзіма» было прысвечана абмеркаванню перспектывы развіцця адносін з суайчынікамі ў Паўднёвай Амерыцы. На ім прысутнічалі прадстаўнікі беларускай дыяспары ў Аргенціне, супрацоўнікі Дзяржаўнага камітэта па справах рэлігіі і нацыянальнасцей, Міністэрства замежных спраў Беларусі.

Гасці з Аргенціны зазначылі, што насталі новыя часіны і цяпер аснову дыяспары складае трэцяе, а то і чацвёртае пакаленне беларусаў, што некалі ад'ехалі з Беларусі. І на здзіўленне многім, маладыя праяўляюць вялікую цікавасць да гісторыі і традыцый беларускага народа. Яны стараюцца пратрымаваць нацыянальных звычак, захопляюцца фальклорам. Ад іх на Беларусь прыходзяць лісты з просьбай расказаць аб сённяшнім ладзе жыцця беларусаў, навінах культуры, сучаснай інтэрпрэтацыі нацыянальных строяў, рытуалах правядзення традыцыйных свят.

— Сёння, як ніколі, патрэбны пастаянны кантакт паміж нашымі краінамі, але адчувальную перашкоду стварае тое, што Беларусь не мае сваіх дыпламатычных прадстаўніцтваў у Паўднёвай Амерыцы. Таму так важна тое, што робіць таварыства «Радзіма» для падтрымання сувязі з дыяспарай, і таму так адчувальна ваша канкрэтная падтрымка, — падкрэслілі госці з Аргенціны.

У ходзе зацікаўленага абмеркавання ўзнятага пытання было прынята да ведама, што ў наступным годзе мяркуецца адкрыць першай беларускай дыпламатычнай установой ў Лацінскай Амерыцы. Была звернута ўвага на неабходнасць выкарыстання магчымасцей інстытута ганаровых консулаў, як гэта з поспехам робяць іншыя краіны. Вялася гаворка і аб практыцы стварэння інфармацыйна-культурных, гандлёвых цэнтраў, удзеле суайчынікаў у эканамічных стасунках.

НА ЗДЫМКУ: такія сцэнічныя касцюмы ўручыў гасцям з Аргенціны намеснік старшыні таварыства «Радзіма» Уладзімір МЯЛЕШКА.

Фота Віктара СТАВЕРА.

Мінск, Захарава, 28. Дом дружбы.

Гэты адрас вядомы многім сябрам Беларускага таварыства дружбы і культурнай сувязі з зарубежнымі краінамі. Новая рубрыка будзе паведамляць аб тым, што вызначае насычанае жыццё Дому дружбы.

27 кастрычніка ў Сафійскім універсітэце адбылася прэзентацыя зборніка вершаў вядомай беларускай паэтэсы Яўгеніі Янішчыц «Твая прысутнасць». Кніга выдадзена на балгарскай мове ў перакладзе Найдзе-на Выхалева, Зоі Васілевай, Хрыста Папова і Янкі Дзімава.

На прэзентацыі выступілі пасол Беларусі ў Балгарыі Л. Герасіменка, віцэ-прэзідэнт Балгарыі Т. Кавалджыеў, паэт і перакладчык Стэфан Паптанеў, старшыня Саюза пісьменнікаў Беларусі паэт Уладзімір Някляеў, дырэктар выдавецтва «Панарама» Валіяціна Баяджыева.

Т. Кавалджыеў высока адзначыў паэтычны дар Яўгеніі Янішчыц: «Такой паэтэсай можа ганарыцца любы народ, нават з больш старажытнай гісторыяй дзяржаўнасці...»

У Мінску прэзентацыя кнігі Яўгеніі Янішчыц «Твая прысутнасць» адбудзецца ў Доме дружбы 19 лістапада.

Напрыканцы кастрычніка гасцямі Беларусі была вялікая дэлегацыя з Францыі — прадстаўнікі дабрачыннай арганізацыі «Аліса», аснову якой складаюць урачы. «Аліса» і Таварыства дружбы супрацоўнічаюць у галіне культуры і гуманітарнай дапамогі не першы год.

На гэты раз французскія сябры даставілі лекі і медыцынскае абсталяванне для рэспубліканскага дзіцячага санаторыя «Астрашыцкі гарадок», магілёўскай абласной, лагойскай раённай і 4-й мінскай бальніц.

Але ёсць у візіце французскіх урачоў цікавая акалічнасць: ён прымеркаваны да 50-годдзя беларускага кампазітара і кіраўніка ансамбля «Ведрыца» Генадзя Ермачэнкава. Гэты калектыв неаднаразова выступаў у Францыі з дабрачыннымі канцэртамі і даўно мае там не толькі паклоннікаў, але і сяброў.

31 кастрычніка ў Доме дружбы з поспехам прайшоў канцэрт гітарыста з Вялікабрытаніі Эндру Скота.

4 і 5 лістапада таварыства дружбы «Беларусь — Францыя» правяло дыскусію на тэму «Палітычная сістэма Францыі».

11, 13, 14 і 16 лістапада адбыліся рэспектыўныя паказы фільмаў вядомых французскіх рэжысёраў.

Напрыканцы кастрычніка — пачатку лістапада ў рамках праграмы «Ад сям'і да сям'і» Беларусь наведала дэлегацыя з 43 чалавек — прадстаўнікоў аўстрыйскіх сем'яў, што 5 гадоў прымалі ў сябе на адпачынак і аздараўленне дзяцей, якія пацярпелі ад чарнобыльскай аварыі.

На пачатку лістапада па запрашэнню Таварыства

дружбы ў Мінску знаходзіўся вядомы сваёй актыўнай дабрачыннай дзейнасцю доктар Карл Фрыдрых Фай з горада Трыра. Госць з Германіі пабываў у Мазыры і Гомелі. На гэты раз доктар Фай даставіў гуманітарную дапамогу для інвалідаў — чарнобыльцаў і воінаў-афганцаў.

4 лістапада Таварыства дружбы наведаў Стэфан Калецік, прадстаўнік дзелавых колаў Швецыі, які зацікаўлены ў развіцці эканамічных сувязей паміж абедзвюма краінамі.

У гэты ж дзень адбылася сустрэча і з дэлегацыяй з Бельгіі на чале з кіраўніком Мальтыйскага Ордэна баронам Тангер д'Адорп, які, дарэчы, адначасова з'яўляецца Надзвычайным і Паўнамоцным Паслом Мальтыйскага Ордэна ў Рэспубліцы Беларусь. У складзе дэлегацыі была таксама і першы сакратар пасольства мадам д'Оуа д'Эш, якую ў Беларусі ведаюць як Ізабэлу Чэцверцінскую, яна паходжаннем з пэўнага Жалудок, што на Гродзеншчыне.

Акрамя сваіх дыпламатычных стасункаў, яны разам з Беларускам таварыствам дружбы ўжо не першы год ажыццяўляюць гуманітарныя праграмы, якія ўключаюць у сябе забеспячэнне лекамі і медыцынскім абсталяваннем жалудоцкай пасялковай бальніцы, бараўлянскага шпіталю для інвалідаў вайны і восьмай дзіцячай мінскай бальніцы.

9 лістапада адбылася сустрэча з дэлегацыяй з Ніжняй Саксоніі на чале з прафесарам Экелем, які з'яўляецца старшынёй палаты урачоў Ніжняй Саксоніі. Ён прадстаўляе вядомы ў Беларусі фонд, звязаны з імем Хільтуд Шродэр. Дзякуючы намаганням фонду і паны Шродэр, у бальніцы Беларусі паступіла 98 ультрагукавых сканераў для ранняй дыягностыкі захворванняў. На гэты раз госці прывезлі яшчэ 15 сканераў. Акрамя таго, падчас свайго візіту нямецкія спецыялісты наладзілі семінары для ўрачоў, што працуюць на гэтай апаратуры, з Брэсцкай, Гомельскай і Гродзенскай абласцей.

10 лістапада таварыства «Беларусь — Украіна» наладзіла вечарыну «Міцкевіч і Украіна», у якой удзельнічалі прадстаўнікі пасольства Украіны, вядомыя беларускія паэты. На вечары прагучалі вершы Адама Міцкевіча, якія паэт напісаў падчас свайго знаходжання на Украіне. Была таксама наладжана выстава работ беларускіх мастакоў украінскага паходжання.

12 лістапада з нагоды свята Дня незалежнасці Польшчы адбыўся канцэрт з твораў вядомых польскіх кампазітараў.

Падрыхтавала
Марта КОСЦІЧ.

НЕЗАБЫЎНЫ ФІЛАМАЦКІ СЛЕД

З НАГОДЫ 80-годдзя ЗАСНАВАННЯ БЕЛАРУСКАГА НАВУКОВАГА ТАВАРЫСТВА Ў ВІЛЬНІ

1918 год. Яшчэ не закончылася першая сусветная вайна. Тым не менш, абуджаны ад векавога імперскага сну перадавыя сыны і дочки «забранага краю» (выраз Янкі Купалы) палічылі, што патрэбна працаваць, прыносяць карысць для роднай старонкі. Яны звярнуліся да ўладаў, каб дазволілі стварыць Беларускае Навуковае Таварыства. Карысная справа знайшла парадуменне.

Неўзабаве ў Вільні 25—27 студзеня 1918 года адбылася навуковая канферэнцыя. Яна прыняла статут таварыства, які быў зацверджаны ўладамі 23 студзеня ў тым жа годзе. Праўда, межы дзейнасці таварыства ахоплівалі толькі абшар «Віленскага мястовага вокругу».

Характэрна, што ініцыятарам стварэння гэтай установы стаў адзін з галоўных будзіцеляў Беларускага Навуковага Таварыства ўвайшлі Уладзіслаў Талочка, Вінцэнт Святаполк Мірскі, Казімір Шафнагель, Антон Луцкевіч, Юльяна Мэнке, Віктар Залескі, Янка Станкевіч і Вацлаў Ластоўскі.

Як і віленскія філаматы (па-грэчаскі: той, хто імкнецца да ведаў, пазнання, адданы іх прыхільнік), яны лічылі за вялікі гонар працаваць дзеля Адраджэння сва-

ёй Бацькаўшчыны. Пра гэта гаварылася і ў статуце: «Рознабаковая навуковая праца, развіццё любові да навуковых даследаў і пашырэння ведаў». У гэтых жа мэтах дзеля ажыццяўлення задач таварыства яно павінна закладваць музеі, бібліятэкі, праводзіць з'езды, канферэнцыі, выставы, займацца экскурсіямі, лекцыямі, наладжаннем іншых мерапрыемстваў дзеля пазнання сваёй гісторыі, культуры і прагрэсу ў свеце.

Задачами таварыства, паводле задумы Івана Луцкевіча, былі прыняцце і ўтрыманне надзвычай багатага збору памятак беларускай культуры з ягонаю калекцыяй, якія заляжаць фундамент нацыянальнага музея.

Другі дзень канферэнцыі 26 студзеня 1918 года быў прысвечаны 400-годдзю выхаду ў свет першай беларускай друкаванай кнігі — Бібліі доктара Францішка Скарыны. Пасля змястоўнага рэферату аб жыцці, працы Ф. Скарыны і значэнні гэтай падзеі Іван Луцкевіч зрабіў даклад аб новай беларускай установе.

Пры актыўным удзеле Беларускага Навуковага Таварыства ў 1918 годзе ў Вільні былі наладжаны выставы аб духоўнай спадчыне беларусаў.

На пасяджэнні таварыства, якое адбылося 13 траўня, Іван Луцкевіч зрабіў афіцыйную заўвагу, што ён перадае таварыству плён сваёй шматгадовай працы, а менавіта, архіў, бібліятэку, гістарычныя памятки. Збор абразоў быў падараваны музею, які размясціўся ў Базыльянскіх мурах, дзе калісьці былі зняволены філаматы, прыхільнікі навукі на пачатку XIX стагоддзя на чале з духоўным кіраўніком паэтам Адамам Міцкевічам.

Заслуга БНТ, што яно спрычынілася для арганізацыі Беларускага музея, які неўзабаве атрымаў імя Івана Луцкевіча, і бібліятэкі, аснову якой склаў кнігазбор Б. Даніловіча.

На пасяджэннях таварыства неаднаразова выступалі з дакладамі і паведамленнямі па гісторыі, літаратуры, мове, этнаграфіі і фальклору вядомыя аичыныя і замежныя навукоўцы. Члены таварыства прымалі ўдзел у рабоце міжнароднага кангрэса гісторыкаў у Варшаве і рэгіянальнага ў Львове. Яны выдалі два зборнікі «Гадавікі» (1933, 1938), мноства змястоўных кніг і брашур, якія належаць пярэ Адама Станкевіча, Антона Навіны і іншых патрыётаў.

Віленскае Беларускае Навуковае Таварыства праіснавала два дзесяцігоддзі і спыніла сваё існаванне ў 1939 годзе, але ў сьведомасці патрыётаў краю пакінула незабыўны след, варты годных філамацкіх традыцый.

Леў МІРАЧЫЦКІ,
старшы навуковы супрацоўнік
Інстытута гісторыі НАН.

Вядомы сваёй дабрачыннасцю мазырска прадпрыемальнік Васкан Чабанян пабудоваў на адным з маляўнічых узгоркаў горада царкву Георгія Пераможца. Цікава, што пачатак богаслужэнняў у ёй быў пакладзены вячаннем тут дачкі Чабаняна.

Фота Сяргея ХАЛАДЗІЛІНА,
БелТА.

ПЕРШАЕ, што кінулася ў вочы: букецік ружова-фіялетавага верасу ў брамцы. Нехта пакінуў, не застаўшы гаспадыню. У двары вялікі плецены кош з грушамі і другі — з буйной, ягада ў ягаду, чарнаплоднай рабінай. На веснічках, ля самага ганка, мілы вартавы — соннае шчаны, якое аніяк не рэагуе на нас. Зрэшты, добразычліва сустракаюць гасцей і дзве вялізныя аўчаркі — Сава і Лінда...

Пагодлівы восеньскі дзень падаўся на гэтым двары нейкім асабліва прыгожым і спакойным — з цяжкасцю верылася, што зусім побач ажыўленая гарадская магістраль. У знаёмстве з самім домам і ягонай гаспадыняй, вядомай мінскай мастачкай Святланай КАТКОВАЙ, непрыкметна праходзілі гадзіны. Тут зусім інакш адчувалася плынь часу. І толькі бой гадзінніка на каміне нагадваў аб ягонай хуткацечнасці.

— Я чула ад нашых агульных знаёмых, што гэты дом пабудаваў ваш бацька. Мяркуючы па той вялізнай грушы (ніколі не бачыла такой, ды яшчэ ў цэнтры Мінска!), гэта было даўно...

кветкамі ў руках. Такім я яго бачыла часта. У мой першы школьны дзень ён падарыў мне букет цудоўных чайных ружаў. І цяпер памятаю іх водар. Але я была ўзрушана не толькі прыгажосцю кветак, а і самім фактам увагі да

З кожнай гадзінай я ўсё болей і болей трапляла ў палон дома. Да ўсяго хацелася дакрануцца, патрымаць у руках — ці не таму, што амаль усе рэчы рукадзельныя, непаўторныя, надзвычай прыцягальныя.

Так, многае зроблена яе рукамі, а штосці і рукамі сяброў ці запрошаных майстроў, але ва ўсім адчуваецца густ гаспадыні, яе душа. На нейкае імгненне тут нават можна паверыць, што, калі гаспадыня пакідае дом, рэчы ажываюць. І гутаркі іх поўныя згоды, бо тут няма нічога выпадковага, нелюбімага. Тут надзвычай лёгка дыхаецца, знікаюць турботы, стомленасць.

На гэтае маё прызнанне Святлана Сяргееўна адказвае:

— Ведаеце, усе, хто ні заходзіць да нас, гавораць тое ж самае.

чага мастацтва, якую ён стварыў яшчэ да вайны, у 37-м. Да таго ж ён быў старшынёй мастацкага фонду Саюза мастакоў, значальваў мастацкі савет... Але затое бацька заўсёды браў мяне ў паездкі, якія арганізоўваў для дзяцей са студыі. Для іх ён быў усім — і першым настаўнікам, і бацькам, і поварам... Студыйцы памятаюць пра гэта і зараз, праз шмат гадоў. Некаторыя з іх сталі вядомымі мастакамі — Данцыг, Стэльмашонак, Шчасная, Забораў...

І ўсё ж у адносінах да мастацтва бацька адыграў для мяне і маёй сяброўкі Зоі Ліцінавай вялізную ролю. Адкрыў бязмежнасць прыроды, музыку фарбаў...

— **Відаць, таму на вашых палотнах шмат кветак, яны даюць адчуванне свята. Вось як і гэта няскончаная работа, што на малберце...**

— Несумненна, бацька паўплываў на тэматыку маіх работ. Але да ўсяго мой дзень нараджэння ў жніўні. Месяц мною вельмі ўпадабаны, бо ён дорыць шмат кветак і пладоў. Сябры мне таксама дораць у дзень майго нараджэння шмат кветак. На гэтым няскончаным палатне якраз сее-тое з апошніх букетаў...

Ды і не хочацца маляваць будні. Навошта бачыць жыццё заўсёды дрэнным, шэрым. Хочацца ў творчасці ўзняцца над бытам, настроіцца на ўзвышаныя пачуцці. Я вельмі люблю па гэта Сар'яна, Паўла Кузняцова...

— **А над чым вы працуеце яшчэ?**

— У нас дома захоўваецца ўнікальны архіў дзіцячых малюнкаў, якія бацька збіраў на працягу дзесяцігоддзяў. Архітэктар Левін, адзін са стваральнікаў мемарыяла "Хатынь", зараз працуе над помнікам усім дзецям, якія загінулі ў час вайны. Ён вырашыў выкарыстаць некаторыя з гэтых малюнкаў, і я пераношу іх на кардон у натуральную велічыню, неабходную для вітражоў. Справа ў тым, што помнік будзе нагадваць школьны клас — на яго фоне дзяўчынка, якая закрываецца рукамі ад налёту самалётаў, а паміж партамі — малберты з дзіцячымі малюнкамі.

Я ўгаварыла Левіна, каб малюнок былі выкананы менавіта ў тэхніцы вітражу, бо гэта, як мне здаецца, найбольш адпавядае задуме: свет вачыма дзяцей у малюнках часта нагадвае мазаічную гульню — калейдаскоп. Малады мастак Аляксей Веліжжанаў узяўся выканаць дзевятнаццаць вітражоў. Але Левін задумаў у далейшым папаўняць помнік новымі вітражамі. Для адбору лепшых малюнкаў з дзіцячых конкурсаў ён заручыўся падтрымкай польскага, нямецкага, ізраільскага пасольстваў.

— **Мастакам і ў даўнія часы жылося не вельмі замойна, а цяпер, калі музеі і галерэі амаль не робяць ніякіх набыткаў... Вашы работы таксама не прадаюцца?**

— Ну чаму ж? Вось прыходзіў да мяне ў майстэрню мексіканскі калекцыянер — 13 палотнаў купіў. Абяцаў нават там у сябе каталог выпусціць, выставу маю наладзіць і мяне запрасіць.

Адшукваюць мяне па падказцы сяброў і іншыя замежныя калекцыянеры. Праўда, не вельмі хочацца, каб тае работы ў прыватныя рукі траплялі — гэта як у склеп пад замком. Іншая справа, калі яны ў галерэю ідуць — аб гэтым кожны мастак марыць, яму важна, каб яго работы людзі бачылі.

— **Вы шчаслівы чалавек!**

— Напэўна, так. Я жыву ў сваім доме, змагла ўсе гэтыя гады падтрымліваць яго, не разбазарыла спадчыну сваіх бацькоў. У мяне захопліваючая справа, любімая прафесія, любімыя ўнук і дачка. Зоя ўжо заявіла аб сабе як цікавай мастак. Дзіўная справа: калі яна была зусім малой, дзед чамусьці больш у ёй, чым ува мне, бачыў сваю творчую наследніцу і звязваў з ёю вялікія надзеі. Няхай жа яны спраўдзяцца!

***

З бацькам заўсёды было цікава. Як ён ёлку навагоднюю ўпрыгожваў — мора фантазіі! Гэта прыносіла задавальненне ўсім. А Зоіцы, унуччы, такія дзівосныя казкі прыдумваў пра ўсіх нас, членаў сям'і, пра суседзяў... Зоі было ўсяго толькі шэсць гадоў, калі яго не стала, але дзядуля жыве ў яе памяці і па сённяшні дзень.

— **Дух дому, што яго вызначае раней і цяпер!**

— Дух дому... Гэта ідзе ад унутранага святла чалавека і сарвае ўсіх. Як і павінна быць у прыродзе, усё было ў нашым доме звязана з бацькам, яго аўтарытэтам. Бацька ніколі не лаяўся, не мацокаўся. Дом наш заўсёды быў гасцінным, ды і людзей цягнула да бацькі, мала было такіх, хто ставіўся да яго аб'яжыва.

Мама любіла гатаваць, частаваць. У іх з бацькам склаўся добры саюз — яна была яму памочніцай. І памерла праз год пасля яго, хаця на цяжкія хваробы не хварэла. Проста яна не вынесла расстання: згубіўся сэнс жыцця, хаця і дзеці, і ўнукі былі побач.

Прайшло ўжо больш за дваццаць гадоў, але я жыву адчуваннем прысутнасці маіх бацькоў у гэтым доме. Яны, як анёлы-захавальнікі, асцерагаюць мяне з дачкой і ўнукам.

— **Гавораць, жанчына павінна быць утульнай... Як гэта разумееце вы!**

— Толькі не па-мяшчанску — сурвэтчкі, падушчкі, сю-сю, сю-сю. Утульная жанчына — мудрая, добразычлівая, якая жадае добра ўсім сваім дамачадцам і ўсяму свету. Халодная, разважняя такой быць не можа.

— **Святлана Сяргееўна, бацька быў вашым першым настаўнікам, правадніком у свет мастацтва!**

— У прамым сэнсе ён не апякаў мяне. Бацька быў вельмі заняты ў дзіцячай студыі выяўлен-

...Я пакідала гэты дом ужо надвечоркам. Праводзілі мяне з запрашэннем прыходзіць папросту, без цырымоній. Ля брамкі ўручылі пакет з вялізнымі грушамі (так ужо заведзена ў гэтым доме: госьця з пустымі рукамі не адпуская) з той самай грушы, якую шмат гадоў таму пасадзіў Сяргей КАТКОЎ.

Маргарыта СТАРЫХ.

Фота Марыі ЖЫЛІНСКАЙ.

ЛІСТАПАДАЎСКИ КАЛЯНДАР ЗНАМЯНАЛЬНЫХ ДАТ

1 лістапада — 130 гадоў з дня нараджэння Дзмітрыя ДАЎ-ГЯЛЫ (1868—1942?), беларускага гісторыка, архівіста, археографа, крыніцазнаўцы.

125 гадоў з дня нараджэння Івана ЗАМОЦІНА (1873—1942), беларускага і рускага літаратуразнаўцы, акадэміка АН БССР.

65 гадоў з дня нараджэння Вячаслава АДАМЧЫКА, беларускага пісьменніка.

6 лістапада — 115 гадоў з дня нараджэння Язэпа ЛЕСІКА (1883—1940), беларускага грамадскага дзеяча, мовазнаўцы, пісьменніка, педагога.

8 лістапада — 115 гадоў з дня нараджэння Вацлава ЛАС-ТОЎСКАГА (1883—1938), беларускага палітычнага дзеяча, гісторыка, этнографа, пісьменніка, акадэміка АН Беларусі.

100 гадоў з дня нараджэння Дзмітрыя ЗАХАРА, беларускага дырыжора, выканаўца-інструменталіста, рэжысёра, кампазітара.

90 гадоў з дня нараджэння Міхася БАГУНА (Блошкіна) (1908—1938, паводле іншых крыніц — 1937), беларускага пісьменніка.

70 гадоў з дня нараджэння Уладзіміра ЛЯПЕШКІНА, беларускага паэта, заслужанага настаўніка Беларусі.

10 лістапада — Сусветны дзень моладзі.

90 гадоў з дня нараджэння Баяна МІРАЛЮБАВА (1908—1989), беларускага археолага і краязнаўцы.

12 лістапада — 175 гадоў з дня нараджэння Паўла ШПІ-ЛЕЎСКАГА (1823—1861), беларускага і рускага этнографа, пісьменніка.

14 лістапада — 60 гадоў з дня нараджэння Валерыя САРОКІ, беларускага скрыпака, заслужанага артыста Беларусі.

16 лістапада — 100 гадоў з дня нараджэння Вінцэнта ГАД-ЛЕЎСКАГА (1898—1924?), беларускага палітычнага, грамадскага і рэлігійнага дзеяча.

18 лістапада — 60 гадоў з дня нараджэння Станіслава ГАРАЧАВА, беларускага жывапісца.

19 лістапада — 90 гадоў з дня нараджэння Міколы ЗАСІ-МА (1908—1957), беларускага паэта.

20 лістапада — 50 гадоў з дня нараджэння Яўгеніі ЯНІ-ШЧЫЦ (1948—1988), беларускай паэткі.

27 лістапада — 95 гадоў з дня нараджэння Піліпа ПЕСТРАКА (1903—1978), беларускага пісьменніка.

60 гадоў з дня нараджэння Зоі ЛІТВІНАВАЙ, беларускага жывапісца.

28 лістапада — 70 гадоў з дня нараджэння Анатоля ЧАРКАСАВА, беларускага пісьменніка.

29 лістапада — 90 гадоў з дня нараджэння Яўгена КРАСОЎСКАГА (1908—1980), беларускага жывапісца, графіка.

30 лістапада — 210 гадоў з дня нараджэння Казіміра БУЙ-НІЦКАГА (1788—1878), публіцыста, пісьменніка, краязнаўцы.

Лістапад — 75 гадоў таму пачало сваю дзейнасць аб'яднанне беларускіх савецкіх пісьменнікаў "Маладняк" (існавала з лістапада 1923 да лістапада 1928 года).

РАДАВОД

ГРУША ЛЯ БАЦЬКОЎСКАГА ДОМА

— Больш за сорак гадоў назад. Грушу бацька пасадзіў у першы ж год. Наш дом — гэта дом-мара... Спачатку гэта была мара майго бацькі. Дзедка калісьці раскулачылі і ўсю ягоную вялікую сям'ю выгналі з уласнага дома. З таго часу мара зноў набыць свой дом не пакідала майго бацьку. Але здзейсніць яе ён змог няхутка. Пасля вайны мы дзесяць гадоў пражылі ў закутку двухпавярховага драўлянага барака. Я памятаю наш адзіны пакой — у ім амаль не было прасвету ад локцаў (з намі ў той час жылі дзве матчыны сястры).

Калі я пайшла ў школу, мой шлях пралягаў паблізу генеральскага дома — быў ён з вітражамі і ўспрымаўся мной у той час як казачны царам. І раптоўна тады для мяне адкрылася ісціна: у чалавека можа быць свой уласны дом! З таго часу гэта стала і маёй блакітнай марай — мець свой, хоць і на курных ножках, дом.

— **Гэты генеральскі дом — самае яркае ўражанне вашага дзяціства!**

— Ды не. Бадай, самае памятнае — гэта бацька з эцюднікам і

мяне, першакласніцы, дарослага чалавека — майго бацькі. А якія кветкі ён вырошчваў, калі мы нарэшце пераехалі ў свой дом! Нават пралескі лясныя ў нашым садзе цвілі. Дагэтуль у суседзяў растуць ружы і дрэвы, якія пасадзіў мой бацька.

Ён хацеў і ўмеў рабіць сваімі рукамі шмат чаго. Колькі жыві у гэтым доме, столькі і дабудоваў, перабудоваў яго. Цяпер я гэтым займаюся. Вось старую веранду разабрала — майстэрня атрымаўся. Адзін вугал даваўся "скасціць" — упіраўся ў бацькаву грушу.

— **Святлана Сяргееўна, бацька вам быў вельмі блізкі!**

— Так. Я была да яго вельмі прыхільная. Палюбіла яго ўжо тады, калі яшчэ ніводнага разу ў жыцці не бачыла (я нарадзілася ў эвакуацыі). Любіла па яго лістах з фронту — у кожным з іх абавязкова былі малюнкi... Калі стала вядома, што бацька нарэшце вяртаецца з вайны (яму даваўся вялаваць і на Маньчжурскім фронце), у мяне ад хвалявання і радасці нават тэмпература паднялася.

ЛАСТАЎКА ВЯСНЫ

ДА 50-ГОДДЗЯ З ДНЯ НАРАДЖЭННЯ

ЯЎГЕНІ ЯНІШЧЫЦ

● Раіса БАРАВІКОВА

Ластаўка вясны. Так цяпер многія называюць яе, выдатную беларускую паэтэсу Жэню Янішчыц. І гэты, ужо крануты зімовым халадком сёлетні лістапад асветлены яе імем. Калі б лёс расклаўся па-іншаму, Жэня адзначала б свой першы высокі юбілей, але так сталася, што ўсе юбілейныя ўрачыстасці адбываюцца без яе. У Таварыстве дружбы ладзіцца вечарына, на Піншчыне, дзе нарадзілася і вырасла Яўгенія Янішчыц, Саюз беларускіх пісьменнікаў праводзіць свята Пазэзіі, у школе, дзе яна вучылася, адкрываецца музей, нават у Балгарыі выйшла кніга ейнай чароўнай лірыкі, а Жэні ўжо дзесяць гадоў, як няма з намі. Горка. Балюча. Кажуць, ад калі нараджаецца Паэт, у небе запальваецца зорка. А калі Паэт адыходзіць ад нас у іншы свет? Ён пакідае нам свае вершы, напісаныя, народжаныя пад гэтай зоркай.

Зорка Жэні Янішчыц — яркая, трапяткая, агністая, як і яе вершы, якія яна сама рупліва складала ў кніжкі: "Зімовыя грамніцы", "Дзень вечаровы", "Ясельда", "На беразе пляча", "Пара любові і жалю", "Каліна зімы"... Лірыка лёгкага крыла, лірыка гарачага дыхання, глыбокага, поўнага любові позірку на Бацькаўшчыну, на роднае Палессе, на каханнага, на ўвесь свет, і ўсё гэта — вялікі светлы талент — Божы пацалунак, якім адарылі яе нябёсы, а яна — усю нашу пазэзію, пакінуўшы ў ёй адну з самых трапяткіх старонак.

Перагортаю яе кніжкі, спыняюся на асобных вершах, з-за радкоў выплываюць успаміны... Танютка, як чарацінка, з выразнымі яснымі вачыма, з вераю, што "свет багаты на любоў". Напэўна, гэтак яно і ёсць: усё, што не паспелі сказаць мы ёй пры жыцці, — кажам цяпер. І здаецца, што над Беларуссю, над усёй нашай Бацькаўшчынай звяняць яе радкі: "Дай ласкавую руку... Старана мая азёрная". І адказам тут можа быць толькі несмяротнасць. Будуць прыходзіць і адыходзіць пакаленні, будуць мінацца стагоддзі, і кожнае з іх знойдзе ў пазэзіі Жэні Янішчыц сваю пару любові і жалю.

● Яўгенія ЯНІШЧЫЦ

Будзе слоту абвясчаць прагноз,
Лістабой учыніць ператруску.
Песняй, што расчуліла да слёз,
Я прыму цябе па-беларуску.

Краю бласлаўленага дачка,
Дзякуй лёсу,
маю не ў нагрукку —
Зорны крыж Мацея Бурачка...
Ты ўва мне прызнаеш беларуску!

Сто разоў шукай другой красы,
А тым больш, што свет даўно не вузкі!
...Ды калі ты не бязродны сын —
Гавары са мной па-беларуску.

Час — вар'ят, шалёнае таксі.
Толькі ўсё ж не мыслію я аб спуску.
Кажаш, што магілы зараслі!
Памаўчы са мной па-беларуску.

ЦІХАЯ ПЕСНЯ

Слухаючы канцэрт эмігрантаў
у Нью-Джэрсі

Толькі верасу пальцы
настроюць душы тваёй струны.
Данута Бічэль-Загнетава.

Ты прарвешся, нібыта ў сакрэце,
З ноты першай, што ўзяў салавей,
Пакалення другога ці трэцяга
Эмігранцкіх сямей!

Дыяменцікі глебы... — бы з сотаў
Мёд струменіць на донца кайша.
Эмігрыруе розум. І ўсё-такі
Застаецца балючай душа.

У царкве, на харальнай сцэне,
Як цвіце незаглены твой строй!
Захліпнула песня, ўзляцела
І назвалася ціха сястрой.

А чаму ж зажурылася маці!
Дзе ж ваш, малыцы, здарожыўся конь?
Толькі верасу чуйныя пальцы!
Толькі позняй рабіны агонь!

Як грамнічную свечачку, лэдзі
Ускрыліла малітву ў сабе.
Хто ж, душа, цябе так развярэдзіў!..
А крынічка з-пад караня б'е.

КАХАННЯ САД І ЛАСТАЎКА ВЯСНЫ

І дождж, і гром, і неспіханы вецер,
І першы клейкі лісцік выразны!
...Абуджваюць балючае дасвецце
Каханья сад і ластаўка вясны.

Яшчэ з табой мы павяснуем, доля,
Бо соты раз, яе позва адкрыцця —
У светлыні агромленага голля
Каханья май і ластаўка жыцця.

Вясна, агонь зялёнага азарту,
Люблю твайго размаху крыгаход...
Зялёны сад — ён стане жоўтым заўтра,
Але нальецца тайнай сілай плод!

Аціхне шум. Ацяжалее крона.
Ды зноў успыхне лісцік выразны.
І блаславіць нашчадак акрылена
Каханья сад і ластаўку вясны.

У ШУМЕ ЖЫТНЯГА СВЯТЛА

Яшчэ расці маёй трывозе
І не любіць — на паўкрыла.
Убачу маму на дарозе
У шуме жытняга святла.

І покуль гэты поўдзень спелы
Дым тарфяны не завалок,
На зрэзе дня — рамонак белы
І пасівелы васілёк.

Снуецца белая сцяжына —
Апошні збег майго сяла.
Гняздзечка птушкі і ажына —
У шуме жытняга святла.

І покуль дыхае планета,
Не вынішчаецца датла
Душа народа і паэта
У шуме жытняга святла.

НОВЫЯ КНІГІ ПА СТАРОНКАХ БЕЛАРУСКАГА ДРУКУ

ПРА БЕЛАРУСЬ І ЯЕ ЖЫХАРОЎ

Масляніцкі І. Скрэва — прамаці крывічоў: [Спасылаючыся на "Вялесаву кнігу" — помнік славян. культуры IX ст., — аўт. прыводзіць версію, паводле якой і назву і свой пачатак племя крывічоў займела ад скіфскай царэўны Скрэвы, якая жыла ў VII ст. да нараджэння Хрыста] // Беларусь. 1998. № 2. С. 33. (Беларусь далетапісная).

Цвікевіч А. Пагляд П. Бяссонава на беларускую справу: [Аналізуецца тэкст прадмовы да зб. "Бел. песні" (1871 г.), складз. рус. фалькларыстам-славістам і гісторыкам літ. Пятром Аляксеевічам Бяссонавым (1828—1898), дзе выказаны адносіны да Беларусі, яе гісторыі, культуры, мовы і інш.: Друкуецца па: адбітак "Бел. Сьцягу" (Коўна, 1922 г.)] / Прадм. А. Ліса "Самотны сярод абрусіцеляў, або Некалькі слоў пра Пятра Бяссонава" (с. 31—37) // Спадчына. 1997. № 6. С. 38—72.

Мінулае далёкае і блізкае

(Матэрыялы раздзела размешчаны ў храналогіі апісаных падзей)

Історыя Беларусі: [С дрэв. времен до середины 90-х гг. XX в.]: Учеб. пособие для вузов, колледжей, лицеев, гимназий и школ / В. В. Григорьева, В. П. Емельянич, Ю. Л. Казаков и др.; Науч. ред.: А. Г. Кохановский, О. А. Яновский; БГУ. Ист. фак. — Мн.: МП "Беларыт", 1997. — 446 с. — 10 000 экз.

Адамовіч Т. Беларускі шлях: [З гісторыі экан., паліт. і культур. руху: Ад старажытнасці да нашых дзён] // Беларусь. 1998. № 2. С. 42—47. (Погляд аналітыка).

Акішэвіч Л. Парлямэнт беларускай зямлі: [З гісторыі развіцця дзярж. ладу некаторых народаў. Знач. частка арт. прысвеч. бел. дзяржаўнасці ў X—XVI стст.] / Падрыхт. тэксту У. Арлова // Спадчына. 1997. № 6. С. 16—30.

Григорьев А. Д. Очерки истории социальной работы на Беларуси [X—XX вв.] / М-во образования Респ. Беларусь. Бел. гос. пед. ун-т им. М. Танка. — Мн., 1998. — 221 с. — Библиогр.: с. 204—213. Словарь: с. 214—218. Список основных дореволюцион. периодич. изд., публиковавших ст. по вопр. соц. помощи нуждающимся: с. 219—220. — 300 экз.

Казлоў Л. Р. Беларусь на сямі рубяжках (XI — пачатак XX стст.): [На аснове дак. і картаграф. крыніц разглядаецца гісторыя фарміравання граніц Беларусі]. — [2-е выд., дап.]. — Мн.: ВКП "Арты-Фэкс", 1998. — 35 с. Бібліягр.: с. 34—35 (105 назв.). — 300 экз.

Кулеш А. Ф. Жыццёна. Её судыба і роль у історыі [Беларусі, XIV — XV вв.] // Оникс. 1998. № 4. С. 5—6.

Асімоўскі С. "Чорная смерць": [Пра эпідэмію на тэрыторыі Беларусі на працягу XIV — XIX стст. і сродках барацьбы з імі] // Бел. Мініўшчына. 1998. № 1. С. 58—64.

(Працяг будзе).

1998-МЫ — ГОД АДАМА МІЦКЕВІЧА

У літаратурным музеі Янкі Купалы ў Мінску адкрылася выстава "Адам Міцкевіч і Янка Купала". Экспазіцыя прысвечана 200-годдзю з дня нараджэння Адама Міцкевіча. На творах паэта, па прызнанні Янкі Купалы, ён вучыўся паэтычнай мове, а потым многа вершаў і паэм Міцкевіча перакладаў на беларускую мову. Абодва класікі ўзбагацілі культуру і літаратуру беларускага народа.

НА ЗДЫМКАХ: аб жыцці двух паэтаў расказвае школьнікам супрацоўнік музея Глафіра КУШАЛЬ; рукапісы Адама МІЦКЕВІЧА.

Фота Мікалая ПЯТРОВА, БелТА.

КОНКУРС

БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА ДРУЖБЫ
І КУЛЬТУРНАЙ СУВЯЗІ
З ЗАРУБЕЖНЫМІ КРАІНАМІ
І РЭДАКЦЫЯ ГАЗЕТЫ «ГОЛАС РАДЗІМЫ»
ЗАПРАШАЮЦЬ ДА ўДЗЕЛУ ў КОНКУРСЕ

«БЕЛАРУСЬ У МАІМ СЭРЦЫ»

У КОНКУРСЕ МОГУЦЬ ПРЫНЯЦЬ ўДЗЕЛ ЧЫТАЧЫ І ПРАФЕСІЯНАЛЬНЫЯ ЖУРНАЛІСТЫ, ЛІТАРАТАРЫ, УСЕ, КАМУ ўЛАСЦІВЫЯ САМАСТОЙНАЕ АСЭНСАВАННЕ І ТВОРЧАЕ АДЛЮСТРАВАННЕ НАВАКОЛЬНАГА СВЕТУ, УСЕ, ХТО ХОЧА ПРЫЗНАЦА, ЧЫМ ДАРАГІ ЯМУ БЕЛАРУСКИ КРАЙ І ЯГО ЛЮДЗІ.

ПЕРАМОЖЦЫ ЗМОГУЦЬ ПРЫНЯЦЬ ўДЗЕЛ У РАЗНАСТАЙНЫХ МІЖНАРОДНЫХ ПРАЕКТАХ ЦІ АДПРАВІЦА ў ЦІКАВУЮ ТВОРЧУЮ ПАЕЗДКУ.

АД ЧЫТАЧОЎ ЧАКАЕМ ШЧЫРЫХ ДОПІСАЎ, АД ЛІТАРАТАРАЎ І ЖУРНАЛІСТАЎ — ТВОРАЎ РОЗНЫХ ЖАНРАЎ, ФОТАРАБОТ.

СПОРТ

«ЗАЛАТЫ» ЖУРАВЕЛЬ У НЕБЕ

● Вячаслаў ДУТАЎ

Калі мінчанка Таццяна Марозава выканала на дарожцы каскад найскладанейшых элементаў, мала хто сумняваўся ў яе перамозе на чэмпіянаце свету па акрабатыцы. Пасля захопу лідэрства ёй заставалася толькі чакаць выступлення слаўтай расіянкай Наталлі Рахманавай. І вопытная спартсменка пайшла на рызыку, уключыўшы ў сваю кампазіцыю скачок з трайным сальта. У выніку дзвюх спроб у саперніц аказалася аднолькавая сума балаў. Аднак па складанасці выканання перавага была аддадзена расіянке.

Гэта быў, бадай, самы захватлівы эпізод на чэмпіянаце свету па спартыўнай акрабатыцы, што прайшоў у Мінску і ў якім удзельнічалі прадстаўнікі 22 краін. У ліку фаварытаў спаборніцтваў былі і нашы спартсмены, якія, на думку спецыялістаў, выступілі паспяхова, заваяваўшы дзве сярэбраныя і чатыры бронзавыя ўзнагароды. Следам за Марозавай, у якой у актыве таксама бронзавы медаль, другое месца заняла беларуская змешаная пара Святлана Ярсарына — Дзмітрый Яцэнка. Дзве бронзы — на рахунку гомельскага дуэта ў складзе Кацярыны Ракчэвай і Аксаны Фе-

акціставай. На трэцюю прыступку п'едэстала гонару падымаўся малады скакун Ігар Адаменка.

Падводзячы вынікі выступленняў беларускіх спартсменаў, адзін з трэнераў Георгій Трусаў прызнаўся, што ён і яго калегі ў некаторых дысцыплінах разлічвалі на «золата». Прычым гэтыя абгрунтаванні будаваліся на рэальных магчымасцях падапечных, якія мелі ў сваіх «арсеналах» дастатковы запас для самага высокага ўзлёту. Але не дапамаглі... родныя сцены. Перад землякамі, якія перапаўнялі трыбуны мінскага Палаца спорту, кожнаму хацелася выступіць як мага лепш. А ў акрабатыцы, як вядома, хваляванне катэгарычна забаронена.

Што ж тычыцца самога чэмпіянату, то яго арганізатары атрымалі самую высокую ацэнку. «Калі зыходзіць з нашай ацэначнай шкалы, — сказаў карэспандэнт БелТА прэзідэнт Міжнароднай федэрацыі спартыўнай акрабатыкі Стоіп Саціраў, — то я выставіў бы ім 10 балаў».

А яшчэ сталіца Беларусі ўсім запамніцца тым, што на кангрэсе было прынята рашэнне аб аб'яднанні дзвюх міжнародных федэрацый — акрабатыкі і гімнастыкі, а гэта адкрывае прадстаўнікам віртуознага віду спорту дарогу на Алімпійскія гульні.

НАРОДНАЯ ТВОРЧАСЦЬ

У КАРЦІНЕ НАВАТ РАМКА — НЕ ДРОБЯЗЬ

● Мікалай ДЗЕЛЯНКОЎСКИ

Дзяўчынка Аня, гадкоў трох, за столікам лепіць з пластыліну розныя фігуркі.

— Будзеш, як дзед, — мастаком? — пытаю ў яе.

— Ага, — і сарамліва апусціла вочкі.

— Яна малайчына, — задаволенна сказаў Юрый Гагін. — Можна, пойдзе маёй дарогай.

А дарогай мастака Юрый Аляксандравіч ідзе ўсё жыццё. Сотні карцін намалюваў. Розныя яны па зместу, па тэме. Але ва ўсё ўкладзены роздум мастака пра жыццё, пра бачанае і перажытае.

Уражвае палатно, на якім адлюстраваны Нёман. Ён цячэ побач са Стоўбцамі. Як Ю. Гагін, і я сотні разоў бачыў яго, купаўся ў ім, загараў на яго берагах, любавалася яго прыгажосцю. А Юрый Аляксандравіч глянуў на Нёман па свайму — і на палатне рака глядзіцца велічнай красуняй.

Узрушыла мастака чарнобыльская трагедыя. Свае пачуцці ён выказаў у карціне, на якой — устрывожаныя маці і сын. Так і чуецца іх клопат: што з намі будзе, як жыць, што рабіць? У гэтых дзвюх постацях бачыцца трывога за лёс Беларусі, яе народа.

Сімвалічная карціна «Паварот» — роздум Юрыя Гагіна пра гістарычную

падзею — распад Савецкага Саюза, калі адбыўся паварот у гісторыі, лёсе ўкраінскага, беларускага і рускага народаў. На карціне мужныя рукі трымаюць штурвал часу, які набыў новую плынь.

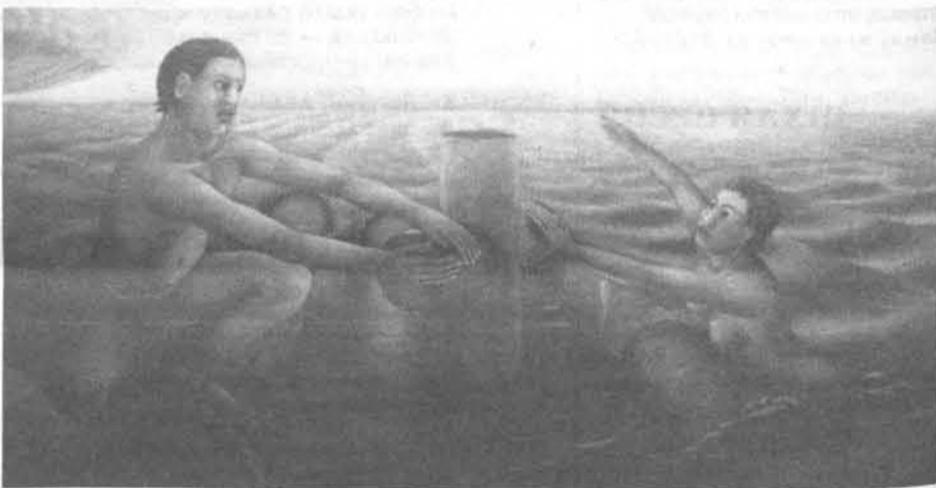
Працуе Ю. Гагін і ў жанры партрэта. На палотнах — бацька і жонка. Прыемныя, добрыя твары. Разумныя вочы.

Уся кватэра Ю. Гагіна ўпрыгожана яго карцінамі. Некаторыя, незавершаныя, неўзабаве стануць таксама прыгожымі палотнамі.

— У карціне ўсё павінна быць прадумана. Да драбніц, — лічыць Юрый Аляксандравіч. — Нават рамка ў кожнай павінна быць свая. Рамка — не дробязь. Яна таксама служыць раскрыццю задумы, стварэнню таго настрою, які ўкладвае ў карціну мастак.

Творы Ю. Гагіна са Стоўбцаў вядомыя далёка за межамі Беларусі. Яны экспанаваліся на выставах у Ліпецку, Мурманску, іншых гарадах. У Маскве яго работы адзначаны бронзавым медалём ВДНГ, дыпломам Саюза мастакоў.

У Юрыя Гагіна шмат задум. Працуе ён з задавальненнем, натхнёна. І гэта гарантыя таго, што ў мастака будуць новыя творы, напоўненыя радасцю жыцця, роздумам пра яго.

Мастак Ю. ГАГІН і яго карціна.

Фота Віктара СТАВЕРА.

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:

Дзяржаўны камітэт па справах рэлігій і нацыянальнасцей Рэспублікі Беларусь;
Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з зарубешнымі краінамі;
Беларускае таварыства па сувязях з сусветнымі краінамі за рубяжом (таварыства «Радзіма»).

НАШ АДРАС:
220005, Мінск, праспект
Ф. Скарыны, 44.

Тэлефоны: 213-31-97,
213-32-80, 213-30-15, 284-76-56,
213-37-82.

Пазіцыя рэдакцыі і аўтараў,
матэрыялы якіх друкуюцца на старонках
«Голасу Радзімы», не заўсёды супадаюць.

Газета набрана, звярстана і адрэдагавана ў друкарні «Беларускі Дом друку» (220041, г. Мінск, пр. Скарыны, 77).
Тыраж 1 625 экз. Індэкс 63854. Зак. 2045.
Падпісана да друку 16. 11. 1998 г. у 12.00.
Рэгістрацыйнае пасведчанне № 81.